هاوڕێ باخەوان

پڕۆژەی پارتی نەتەوەیی کورد

چاپی سێیەم

هەولێر - باشووری کوردستان

لە بلاوکراوەکانی رۆژنامەی [illegible] ژمارە ٢٢

هاوڕێ باخەوان

پڕۆژەی
پارتی نەتەوەیی کورد

ڕاپۆرتێکی بیری ڕامیارییە کە لە هۆ و مەرجەکانی
هاتنەکایەی پارتێکی نەتەوەی بۆ کورد دەکۆڵێتەوە

ناوی پەڕتووك: **پڕۆژەی پارتی نەتەوەیی کورد**
دانەر: **هاوڕێ باخەوان**
پێشەکی: **هەژار کامەلا**
چاپی: **سێیەم**
تیراژ: **٥٠٠ دانە**
لەبڵاوکراوەکانی: **میدیا**
چاپخانە:

پێشکەشە بە:

عەبدوڵڵا جەوهەر
فەرەیدوون عەلی ئەمین
سەعید گەوهەر
ڕەهبەر جەلال

سەربازانی ونی کوردایەتی

سووپاس و پێزانین بۆ هاوبیرانم

کاک ئاکۆ محەممەد
و
کاک هەژار کامەلا

کە لەم چاپی سێیەمەدا
ئەرکێکی زۆریان کێشا..

پێشەکی

هاوبیرە بەڕێزەکانم..

چارەسەرکردنی ئەو پەرتپەرتی و پاشاگەردانییەی کوردستان و کورد هەر بە شۆڕشی ڕەوشت و بیری چاك و گووفتاری چاك و کرداری چاك دێتەدی, کە ئەویش هەردەبێت پارتێکی نەتەوەیی پێی هەڵبستێت.

دوا دێرەکانی پڕۆژەی پارتی نەتەوەیی کورد

بۆچی پڕۆژەی پارتی نەتەوەیی کورد؟

کێشەی پەیوەندی نێوان سیاسەت و ڕەوشت(١) لەمێژووی هزری مرۆڤایەتی دەگەڕێتەوە بۆ هەزاران ساڵ و بەکۆنترین و توندو تیژترین کێشە دادەنرێت. ئەو کێشەیە بە بەردەوامی دەبێتە تەوەری ململانێی سیاسی و توندو تیژتر دەبێت بەتایبەتی لەکاتی بزاڤ و ململانێ جەماوەرییەکان و ڕاپەرینە کۆمەڵایەتییەکان. هەرچەندە گرنگی مێژوویی ئەو ڕاپەرینە کۆمەڵایەتییە سیاسیانە مەزن بێت ئەوەندە بایەخی پەیوەندی نێوان سیاسەت و ڕەوشت زیاد دەبێت.

بڵاوبوونەوەی نەزعەی ناعەقلانی لەفەلسەفە یارمەتیدەر بوو لەسەر بڵاوبوونەوەی ئەو هزرانەی کە پاکانە بۆ مکیاڤلیەت لەسیاسەت دەکەن، لەو کاتەی کە جۆرج هیگل باوەڕی بەوە بوو کە ویستی عەقلانی ویستێکی سروشتییە، دەبینین پاڵەوانانی نەزعەی ناعەقڵانی بەدەسپێکردن بە ئەلفرید

١-لەمەڕ ڕەوشت و سیاسەت زۆر سوود لەم سەرچاوەیە وەرگیراوە.
ا.تیتارنکۆ- الاخلاق و السياسة- ترجمة شوقي جلال- القاهرة، ١٩٧٥.

شوبنهاور هەوڵیاندا عەقل بگەڕێننەوە بۆ ئامرازە پراگمــاتی و سوود بەخشەکان کە پەیوەندی بەپێوەرە بەهاییەکانەوە نییـــــە. هەموو ئەم کەسانە ئەوە ڕادەگەیەنن کە سیاسەت هــــەرێمێکی قەدەغەکراوە لەڕەوشت. جا دواتر بەرهەڵســــتی نارەوشــتی لەسیاسەت یان هەوڵدان بۆ لادانی لەو ڕێگایە بێئاکامە.

چینە چەوسێنەرەکان سوود لەهەڵوەشاندنەوەی ڕەوشــتی دەبینن وەکو چەکێك لەپێناو بەرژەوەندییەکانی و هەوڵ دەدات و هەندێك جاریش سەردەکەوێت- بەگەندەڵکردنی ڕەوشـــــتی گەل بەبڵاوکردنەوەی سیفەتە ئاکارییەکانی لــــەنێو ڕیزەکـــانی گەل کە خۆی لەبێویژدانی و دارمانی ڕەوشتی و پراگمــاتی و خۆویستی و گەندەڵی و بەرتیل و درندایەتی و دژایـــەتیکردنی مرۆڤایەتی بەرجەستە دەکات.
ڕەوشتپەروەرە بۆرجوازییە تازەگەرەکان دوو بنـــەمای دژ بەیەك لەسیاسەت دەخەنە ڕوو یەکێکیان پاکانەو بیـــانووی بۆ دێنێتەوە کە دەڵێ ڕەوشت و سیاسەت دژ بەیـــەکن, ئـــەو بۆچوونە هیچ نرخێکی نییەو خەڵکێکی هەڵپەرست نوێنەرایەتی دەکەن. بەڵام دووەمیان ڕەخنـــەگرە و ســـەرکۆنەی مۆرکـــی مکیاڤیلیەت لەسیاسەت دەکات لەوانە ئەریك فرووم، ســارتەر، برتراندرسل و هکسلی، ئەمانە باوەڕیان بەوە هەیە کە نموونە بەرزەکان ئەوەی تایبەتمەندە بەچاکەو دادپەروەری و جوانــــی دەتوانێت مرۆڤایەتی لەکارەساتی ئەتۆمی یامەترسی لـــەدابڕانی تەواو لەخەسڵەتی مرۆڤایەتی ڕزگار بکــــات، ئـــەو کۆمەڵـــە فەیلەسووفە مرۆڤ دۆست و ڕەوشت پەروەرە دەرچوون لــەو کێشەو توونێڵە تاریکە بەگەڕانەوە بۆ ڕەوشت دەبینــــەوە کـــە لەسەر بنەماو بنچینەی مرۆڤایەتی دەوەستێت.
ئەو پێشکەوتنە کۆمەڵایەتییە سیاسیەی کە ئەوانە خەونی پێوە دەبینن و بانگەشەی بۆ دەکەن ئامانجی ئەوەیـــــە هەڵـــەو تەناقوزەکانی سەرمایەداری نەهێڵێت بەبێ لەنێوبردنی بنـــەمای کۆمەڵایەتی و ئابووری.

بۆیە لەسەر ئێمە پێویستە هەوڵی ڕاکردن نەدەین لەزوڵم و ستەمی کۆمەڵایەتی سیاسی داسەپاو لەڕێگای نقووم بـــوون لەخەونی لێکدانـــەوەی ڕەوشـــتی چونکـــە ئـــەوە هەڵەیـــەو مەترسیداریشـــە لەهـــەمان کـــاتدا، بۆیـــە پێویســـتە خەونـــە ناسکەکانمان لەشوێنی نموونە بەرزەکان دانـــەنێین و دەبێـــت وەکو پلانێکی کاری مێژوویی بەرجەستەدار بێت بـــەئامانجی جێبەجێکردنی ئامانجی سیاسی، هەروەها ئەو بەها پێودرییـــە بەرزانە مەحاڵە جێبەجێ بێت و بەهۆی هۆکاری کۆمەڵایـــەتی و مێژوویی هەڵدەوەشێتەوە و بەخێرایی دەتوێتەوە و بزردەبێت ئەگەر جەختی لێ نەکرێتەوە و، نابێتە بەشێك لەجوولانـــەوەی مێژوو, بەڵکو بەئاسانی بریسك و باکی ڕەوشـــتی لەدەســـت دەدات هەرچەندە ئاستی پێودرە ویســـتراوەکانی بـــۆ ژیـــانی کۆمەڵایەتی سیاسی بەرزبێت. ئەو چارەسەرییە ئەخلاقیەی کە خاوەنەکانیان بایەخی پێـــدەدەن بـــەبێ تێگەیشـــتنی ڕووداوە سیاسییەکان و هەلومەرجە هەنووکەییەکان دەبێتە چارەســـەری ناڕەوا بەمانای ئەخلاقیەوە یـــا لەگۆشـــەنیگای بـــەرژەوەندی سیاسی.

دابڕان لەواقعی کۆمەڵایەتی سیاسی ڕەوشت دەبات بـــۆ دیدێکی ئەخلاقی ڕووت و دابڕاو لەلێکدانەوەی جیهان و ژیان و خەیاڵێکی نەزۆکی کۆمیدی یا تراجیدی.

لەکاتی خۆیشی هەریەکێك لە کارل مارکس و فردریك ئەنجلز ئاماژەیان بەوە کردبوو کە لێکدانەوەی ڕەوشتی بەسۆز لەسیاسەت و زانستی کۆمەڵناسی قەبوولێ نییە.

کەواتە جێبەجێکردنی نموونـــە بـــەرزە ئەخلاقییـــەکان لەبواری کۆمەڵایەتی سیاسی لەڕێگای خەباتی سیاسی نـــەبێت ناکرێت کە خۆی لەبەها ڕەوشتیەکان و ئاواتـــەکانی گـــەل و زۆرینەی دانیشتوانی جیهان بەرجەستە دەکات.

ڕاو بۆچوونەکانی نووسەری ئـــەم پڕۆژەیـــە لەمـــەڕ ڕەوشـــت لەهـــەندێك خـــاڵ لەگـــەڵ ڕێچکـــە هزرییـــەکان یەکدەگرنەوەو هەندێك جاریش پێچەوانە دەبێتەوە: نووســـەری

پڕۆژە و فەیلەسووفە مرۆڤدۆستەکان هاوڕان لەسەر ئەوەی کە پێوەری ڕەوشتی دەتوانی مرۆڤ رزگار کات لەو مەینەتی و چەرمەسەرییەی کەتێیکەوتووە، بەڵام لەمەسەلەی ئامرازی گەیشتن بەو ئامانجە ناکۆکن چونکە نووسەر پێیوایە کە تەنها لەڕێگای شۆڕش و خەباتی سیاسی دەتوانرێت بگەینە بەها ڕەوشتییەکان کە لەم خاڵەشدا لەگەڵ هەڵگرانی بیری مارکیزمی- لینیزمی یەکدەگرنەوە ئەگەرچی لەبۆچوونە چینایەتییەکان جیاوازی هەیە لەڕووی پێشەنگ و رابەری جێبەجێکردن و سەرکرایەتی ئەو شۆڕشە و ململانێی چینایەتی.

هەڵبەتە نووسەری پرۆژە بەتەواوەتی دژ بەتێزە هزریەکانی نووسەرە بۆرجوازیەکانە ئەوانەی پەیڕەوی لەمکیاڤلیەتی سیاسی دەکەن و بانگەشەی داروینزمی کۆمەڵایەتی دەکەن.
هەروەك دەردەکەوێت خەباتی سیاسی و شۆڕشکردن بە کردەوەیەکی ڕەوشتی دادەنرێت و یەکێکیان ئەویتر تەواو دەکات، نە خەبات و شۆڕش بەبێ بنەمای ڕەوشتی ئەنجام دەدرێت و نە بەها ڕەوشتیەکانیش بەبێ خەبات و شۆڕش ئەنجام دەدرێت.
لەدیباجە و ناوەڕۆك و تەنانەت لەکۆتایی پڕۆژەکەش گەلێك جەختی لەسەر بنەما ڕەوشتیەکان کردووە و تێدا گەلێك بنەما و پرنسیب و لێکدانەوەی ڕەوشتی لێکداوەتەوە لەمێژووی گەلی کوردو شۆڕشەکان ئەو هەل و مەرجەی کورد تێدا دەژی بەپاشاگەردانی و داگیرکردن و ژێردەستی و لەنێوبردنی جەستەیی و دەروونی کورد و شەڕی تایبەت لەنێو ئەو بەنێو شۆڕشەدا بکرێت کە لەوەوبەر بەئامانجی ڕزگاری نیشتمانی نەتەوە بندەستەکە هاتۆتە کایەوە.. هەموو ئەمانە بەشۆڕشی رەوشت چارەسەر دەکرێت.

دیارە دەبێت ئەم شۆڕشە ڕێکخراوێکی سیاسی ئەنجامی بدات کە هەڵگری بیری نەتەوەیی بێت بۆ ڕزگاری نیشتمان و پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی کە خۆی لەپارتێکی نەتەوەیی دیموکرات و پێشکەوتووخواز بەرجەستە دەکات. لێرەدا پرسیارێك زۆر بەگەرمی خۆی دەخاتە روو ئەویش بۆچی پارتی نەتەوەیی کورد؟ کە بێگومان چەندین پرسیاری لاوەکی تریشی لێ دەبێتەوە وەکو ئەوەی: ئەی ئەو هەموو حزبە نەتەوەییەی سەر گۆڕەپانی کوردستان بەس نییە تاکو حزبی تری نەتەوەیش دروست بێت؟ ئەی لەسەردەمی جیهانگیری کە سنووری دەوڵەتان نامێنێت, دەبێت گووتار و پرسی نەتەوەیی چ کاریگەرییەکی هەبێت و سوودو دەرئەنجامی چی بێت؟

لەوەلامی بۆچی پارتی نەتەوەیی کورد دەڵێین:

لەلاپەڕەکانی پێشووتر ئەوەمان ڕوون کردەوە کە بەبێ خەباتی هەمەلایەنە گۆڕانە کۆمەڵایەتیەکان و بنەما ڕەوشتیەکان نایەتەدی و گەیشتینە ئەو دەرئەنجامەی کە شۆڕشکردن بەمانا فراوانەکەی کردەوەیەکی ڕەوشتییە بەتایبەتی بەگوێرەی میللەتێکی ژێردەستە و چەوساوەی وەکو کورد بەکردەوەیەکی گەلێ پێویست و ژیانی دادەنرێت و تەنانەت زۆر پیرۆزیشە، بەڵام ئەمە بەچ ئامرازو شێوازێك ئەنجام دەدرێت, ئێمە باوەڕمان وایە ئەمە تەنها لەڕێگای پارتێکی نەتەوەیی دیموکراسی پێشکەوتووخواز دێتە ئاراوە کە ئامانجی ڕزگارکردنی کوردستان و دامەزراندنی دەوڵەتی کوردی و پەیڕەوکردنی سیستەمێکی دیموکراسی لەدەسەڵات و هێنانەکایەی شێوازێك لەیەکسانی و دادوەری کۆمەڵایەتی بێت. دیارە تاکڕەوی شێوازێکی هەڵەیە لەچارەسەرکردنی کێشەی پەرەسەندنی کۆمەڵایەتی, هەرچەندە خاوەنەکەی نەتەوەیی بێت یان نانەتەوەیی، ئاشکراشە حزب ئامانجێك نییە بۆ خۆی بەڵکو ئامرازێکی پێویستە بۆ جێبەجێکردنی

ئامانجەکان، کە دەبێت ئەو ئـــامرازەش گونجــاو بێــت بــۆ جێبەجێکردنی ئامانجەکان.

زۆر گرنگە ئەوەش بگووترێــت کــە تــا رۆژگــاری ئەمڕۆمان گەشەسەندنی کۆمەڵایەتی و زانستی ڕێکخراوەکــان نەیتوانیوە سیستەم و ڕێکخراوێکـــی گرنگــترو کاریگــەرتر لەحزب بێتە بەرهەم بۆ جێبەجێکردنی ئەو هەموو مەبەســت و ئارمانجە، بۆیە حزب بەگرنگترین یەکەی ڕێکخراوەیی سیاسی دادەنرێت، بەتایبەتی لەولاتانی وەکو کوردستان و ناوچەکە.

لەبەرئەوەی کێشەکەمان نەتەوەییــە، چارەســەرکردنی ڕاستەقینەشی بەبێ توانای نەتەوەیی و هێزی نەتەوەیی نەبێت ناکرێت لەچوارچێوەی چارەنووسی نەتەوەیی. (جــا لەبــەر ئەوەی واقعـــی کۆمەڵایــەتی بابەتیانــە دیــاریکراوە بۆیــە چارەسەری ڕاستەقینەی هەر کێشەیەکی کۆمەڵایەتی بابەتیانــە دیاریکراوە)(٢).

لەژێر رۆشنایی ئەو ڕاستییەی سەرەوە هەر کێشەیەکی کۆمەڵایەتی یەك راستی هەیە هەر چەندە تێگەیشتنی خــەڵکی لەبەرامبەری جیاوازبێت و سەرەڕای مــەودای دەرککردنـــی خاوەنەکانیان بۆ ڕاستییەکەی، هەر کێشــەیەکی کۆمەڵایــەتی تەنها یــەك چارەســەری ڕاســتەقینەی هەیــە لــەواقعێکی کۆمەڵایەتی دیاریکراو لەوانەشە زیاتر لەچارەسەرێکی هەڵــە یان کەموکوڕ یا زێدەڕۆ یان دژبەیەکی هەبێت کە خاوەنەکەی هەوڵی چارەسەرکردنی دەدات بەڵام نووشست دێنێت، بــەڵام چارەسەری ڕاستەقینەی دەبێت هەر یەکێك بێــت بــەحوکمی ئەوەی کەواقعی کۆمەڵایەتییەکەیە.

٢-لەتێزە نەتەوەییەکان سوود لەهەر حەوت بەرگی ئـــەم ســەرچاوەیە وەرگیراوە:
د.عصمت سيف الدولة- نظرية الثورة العربية- دار الســيرة بــيروت. الطبعة الاولى- ١٩٧٩.

لـــەوەڵامی پرســـی نەتـــەوە و نەتەوایـــەتی و نیشتمانپەروەری لەســـەردەمی جیـــهانگیری زۆر بـــەکورتی دەڵێین: ئەو جیهانگیرییەی ئەمریکا بانگەشەو کاری بۆ دەکـلت بریتییە لەداسەپاندنی سیستەمی ئەمریکی بەلایەنـــە خـــراپ و نێگەتیڤیەکانی بەسەر گەلانی جیهان **(واتە بە ئـــەمریکاییکردنی جیهان)** کە جۆرێکە لەجۆرەکانی کۆلۆنیالیستی بۆیە ململانێـــی ئەمڕۆ لەنێوان گلۆبالیزم و لۆکالیزمە، کە دەکرێت بـــەبێ دوو دڵی بڵێین نەتەوایەتی بەمانا فراوان و سروشتییەکەی زیـــاتر لەجاران مۆرکێکـــی شۆڕشـــگێڕی و پێشـــکەوتووخوازی و مرۆڤایەتی بەخۆیەوە دەگرێت، جا چ جـــای میللـــەتی کـــورد کەسەدان ساڵە ڕووبەڕووی دژوارترین هەڕەشە و دڕندەترین شالاوی جینوساید دەبێتەوە.

بەرژەوەندی میللەتان لەسەر یـــەك هێـــڵ و ئاڕاســـتە ناڕوات و جیاوازە، ئەوەی بۆ میللەتێك چاکە لەوانەیـــە بـــۆ میللەتێکی تر خـــراپ بێـــت و بەپێچەوانەشـــەوە, هـــەروەها لەسەردەمێکەوە بۆ سەردەمێکی تریـــش دەگۆڕێـــت، لەســـەر بنەمای ئەو ڕاستییە کورد باشتر لەکێشەکانی خۆی دەگـــات و ئازارو مەینەتی و کارەساتی زۆری پێوە دیوە, بۆیـــە دەبێـــت بەخۆی جۆر و شێواز و ئامراز و ئیدیۆلۆژیای خۆی بۆ خۆی دیاری بکات و نابێت خۆی ببەستێتەوە بەبانگەشە و سیاســـەتی دەرەکی بێگانە کە ئەمڕۆکە بەنێوی جیـــهانگیری دەیســـەپێنن بەسەر میللەتانی جیهان کـــە جۆرێکـــی تـــازە و مۆدێرنـــی کۆلۆنیالیستییە، ئەمەش بەهیچ جۆرێك ئەوە ناگەیـــەنێت کـــە سوود لە کەلتووری هـــــزری مرۆڤایـــەتی و پێشـــکەوتنی و تەکنەلۆژی و لایەنە باشەکانی خودی جیهانگیری وەرنـــەگرین بەڵکو بەپێچەوانەوە پێویستە زۆر چالاکانە مامەڵە لەگەڵ ئـــەو هۆکارە پۆزەتیڤانە بکەین.

جا بۆیە پرسی نەتەوەیی بەگوێرەی کـــورد پرســـێکی ژیانی و چارەنووسسازە و گرنگیەکی مەزن و نـــاوەڕۆکێکی مرۆڤایەتی و دیموکرات و پێشکەوتووخواز و مۆدێرنی هەیە.

دەربارەی حزبەکانی سەر گۆڕەپانی کوردستان و ئـــەو هەموو بەنێو حزبە نەتەوەییەی کوردســـتان، زۆر بـــەکورتی دەڵێین ئەو حزبانە خاســـیەتەکانی حزبـــی نەتـــەوەییان تێـــدا بەرجەستە نابێت و (تەنانەت زۆربەشیان حزب نین بـــەمانای وشە) کە دەکرێت لەم چەند خاڵە دەریان بڕین:

١-ئەو حزبانە هەڵگری تیۆریێـــك نیـــن (مەبەســـت لەتیۆریێك کە هەڵقولاوی واقعی کوردستان بێت) کـــە پاکانە بۆ مەبەســـت و ئامانجـــەکانی بکـــات، بـــەڵکو پەیڕەوی هزرو فەرمانەکانی سەرکردەکانی دەکەن.

٢-ئەو حزبانە دیموکراتی نین.

٣-بەشێوەی هەرێمچیایەتی یا ناوچەگەری و تەنانـەت خێڵەکیش دابەش و داڕێژراون.

٤-ئەمە بێجگە لەپاشکۆیەتی هـــزری و ئـــابووری و سیاسی ئەو حزبانە بۆ هێزی بێگانەی دەرەکی.

دیارە ئەو حزبەی ئێمەو نووسەر مەبەستمانە تەنها نـــاو وتایتڵ و دوکانێکی سیاسی و ژمارەیەکی تر نییە کە بخرێتـــە سەر لیستی حزب و رێکخراوەکانی سەر گۆڕەپانی سیاســـی کوردستان کە ئەمرۆکە جەماوەر هیچ بایەخێکی پێنادا و بەڵکو بەچاوی گومان و تەنانەت سووکیش تەماشایان دەکـــات کـــە بوونەتە هۆکارێکی گرنـــكَ و کاریگـــەر لـــەواقعی پارچـــە پارچەیی و ناکۆکی و شەڕی ناوخۆ و داڕمانی کەســـایەتی کورد و مەینەتی خەڵکی کوردستان، بەڵکو ئەو حزبەی لـێرەدا مەبەستمانە لەو جۆرە حزبانەیە کە لەسەر بنەمای ئیدۆلۆژی و ئامـــانجی درێژخایـــەن دادەمـــەزرێ کـــە لـــەپاڵ خـــەباتی سەربەخۆیی و رزگاری نیشتمانی تێدەکۆشێ بـــۆ گـــۆڕان و پێشکەوتنی کۆمەلایەتی و سڕینەوەی هەموو ئاکامە خراپەکانی حزبایەتی لەکوردستان و قوتـــارکردنی لەبازنـــەی شـــوومی شۆڕش- شکست- شۆڕش. ئەگـــەر کارەکـــە بـــەو نیـــاز و

مەبەستە نەبێت ئەوە نەکردنی زۆر چاکترە و دەتوانین بڵێیـــن کوردایەتیشە، جا مەسەلەکە بەم شێوەی خوارەوە دەبێـــت یـــا ئەوەتە هەبێ بەو جۆرەی لەسەرەوە باسکرا یا نەبێت کـە زۆر چاکترە.

هەنووکەش دێینە سەر باسی ناوەڕۆکی چەند بنـــەماو چەمکێکی پرۆژەکەو بەکورتی تیشکیان دەخەینـــە سـەر کـە لەوانەیە شوێنی پرسیارو گفتوگۆ بێت بەمەبەستی جەخت لـێ کردنەوەیان و ڕوونکردنەوەیان و رەخنە لێ گرتنیان:

* دەربارەی ئیدۆلۆژیا

لەم پرۆژەیەدا زۆر جەخت لەسەر ئیدۆلۆژیا کراوە لەو دەمەی کە خەڵکانێکی زۆر باس لەنەمانی ئیدۆلۆژیا و تەنانەت جاری مردنیشی دەدەن، جـا لـەو حاڵەتـەدا دەبێـت ئـەو ئیدۆلۆژییەی نووسەر بانگەشەی بۆ دەکات دەبێت چ سـوود و دەرئەنجامێکی بۆ کورد هەبێت؟

لەمەوپێش ئەوەمان ڕوون کردبۆوە کـە کێشـەکەمان نەتەوەییە و چارەسەری ڕاستەقینەی بە توانای نەتـەوەیی و هێزی نەتەوەیی نەبێت نـاکرێت. جـا بۆیـە ئیدۆلۆژییـای نەتەوەیی کورد (کوردایەتی) کە هەڵقوڵاوی واقعی کۆمەڵگەی خۆمانە بەپەیڕەوکردنی میتۆدێکی زانستی دیالیکتیکی مرۆیـی بەگونجاوترین و چاکترین ئامراز دادەنرێـت بـۆ گەیشـتن بەئامانجەکانی پارتی نەتەوەیی کە خـۆی لـەرزگارکردن و یەکگرتنـەوەی نیشـتمان و گۆڕانـی کۆمەڵایـەتی و پێشکەوتووخوازی دا دەنوێنێت.

ئەو ئیدۆلۆژییەی کە نووسەر مەبەستێتی ئەو ئیدۆلۆژییە نییە کە لـەچوارچێوەی سیسـتەمێکی جێگـیرو نـەبزۆك و دیاریکراو ڕەها لەقاڵب درابێت کە بەخێرایی ئەو ئیدۆلۆژییـە بکاتە باوەڕێکی دۆگمای دابڕاو لەڕێڕەوی گوڕانکارییـەکان و بێبەشبوون لەدیدێکی تازەی بەردەوام لەژیان و واقع، بـەڵکو

ئەو ئیدۆلۆژییە کە دەکرێت لەزەمینەی واقیعدا و لەماوەیەکی مێژوویی دیاریکراو ڕۆڵێکی شۆڕشگێرانە ببینێت کە بەخەباتی خۆی پاڵپشتی لەبوونی خۆی بکات لەپێناو ئاسوودەیی و پێداویستی مرۆڤ، بەلاَم ئەو ئیدۆلۆژییە لەئاکامدا کۆتاییان پێدێت بۆ ئەوەی ئیدۆلۆژییەکی تر جێگای بگرێتەوە لە سیستەمێکی هزری مۆدێرنتر و پێشکەوتوو تر. بۆیە دەگوترێت شۆرشگێرەکان ئیدۆلۆژییان نییە، بەلاَم بە بەردەوامی میتۆدێکی گەشەکردووی دیاریکراویان هەیە.

دیارە هیچ جوولاَنەوەیەکی شۆڕشگێری بەبێ میتۆدێکی شۆڕشگێری ئەنجام نادرێت هەروەکو لینین دەڵێت، لێرەشدا نووسەر لەگەڵ مارکسیەکان هاوڕایە.

هەروەها لەمەڕ پەیڕەو و پرۆگرامی پارتی نەتەوەیی کە نووسەر دەڵێت دەبێت لە پاشەڕۆژدا ببێتە بنەمای دەستووری دەوڵەتی ئایندەی کوردی مەبەست ئەوەیە کە ئەو بنەماو پرنسیپە سەرەکیانەی ئەو پارتە ببێتە هەوێنی دەستووری دەوڵەت و هەندێك بنەما بەبێ دەستکاری بمێنێتەوە وەکو بڕوانامەیەکی بالاَ هەر وەکو چۆن بڕیاری سەربەخۆیی ئەمریکی ١٧٧٦ بووە بنەمای دەستووری ولاَتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا کە تائەمرۆ کار بە بەندەکانی دەکرێت و بەبێ دەستکاری ماوەتەوە، یا پرۆتۆکۆلەکانی بیرمەندانی زایۆنی کە تا ئەمڕۆ بە بەڵگەنامەیەکی گرنگی جوولەکە دادەنرێت یا مانیڤێستی بەنێوبانگی ١٨٤٨ی مارکس و ئەنگلز بووە سەرچاوەی سەرەکی هەرچی پارتی کۆمۆنیستی دونیا هەیە..

* دەربارەی قۆناغی ڕزگاری نیشتمانی و ململانێی چینایەتی.

تا ڕۆژگارێکی نزیك پەیوەندی نێوان خەباتی نەتەوەیی و ململانێی چینایەتی مشت و مڕێکی زۆری لەسەر دەکرا ئەگەرچی ئەمڕۆکە ئەو کێشەو باسە زۆر کەمتر باسی

لێدەکرێت و خاو بووەتەوە بەڵام پێشبینی ئـــەوەی لێدەکرێــت لەداهاتوودا سەرلەنوێ گەرم و گوڕبێتەوە.

هاوبیرانی ململانێی چینایەتی ئەو ململانێیە بە ململانێی سەرەکی دەزانن و لەگۆشەنیگای ئەو خەباتەش چارەســـەری مەسەلەی نیشتمانی و نەتـــەوەیی دەکـــەن کـــە بـــەقۆناغێکی مێژوویی گەشەکردنی دادەنێـــن کـــە قۆنـــاغی بورجوازییـــە بەپێچەوانەی ئەوان هـــاوبیرانی بـــیری نەتـــەوەیی خـــەباتی نەتەوەیی بەخەباتی سەرەکی دادەنێـــن بەتایبـــەتی لـــەقۆناغی رزگاری نیشتمانی کە سەرجەم چین و توێژەکان لەمەترســـی لەنێوبردنی جەستەیی و دەروونیدان و شـــکۆی نەتـــەوەیی و تەنانـــەت بـــــەرژەوەندی ئـــابووری دەوڵەمـــــەندەکانیش لەهەڕەشەدایە. هەر بۆ ڕاستی ئەم بۆچوونە نموونەی کـــوردە فەیلییەکان دەهێنینـــەوە کـــە بەشـــێکی زۆریـــان پـــارەدار و بۆرجوازی بەغدا بوون بەگیرفانی بـــــەتاڵ و بـــەپێی پـــەتی ئاوارەی ئێران کران و لـــــەتاوانی کیمیابـــارانی هەڵەبجـــەش هەموو خەڵکەکەی بەگەورە و بچووك و هەژارو دەوڵەمـــــەند تیرۆرکران، لە لۆژیکی داگیرکەراندا هەموو چین و توێژەکان بەیەك چاو سەیر دەکرێن و دوو بەرە هەیـــە بـــەرەی خـــۆ فرۆشان و بەرەی نیشـــتمانپەروەران، لـــەقۆناغی رزگـــاری نیشتمانیدا پرسی نەتەوەیی بەپرسی ســـــەرەکی دادەنرێـــت و ململانێی چینایەتی و عەدالەتی کۆمەڵایەتی بەپرسی لاوەکـــی پلە دوو دادەنرێت، بەڵام ئەوەش ئـــەوە ناگەیـــەنێت کەپشـــت گوێخرێت و بەلاوەنرێت لەبەر ئـــەوەی کێشـــەی چینایـــەتی ڕاستییەکی کۆمەڵایەتی بەرچاوە و نکوڵی لێناکرێت لەهـــەموو قۆناغە جیاجیاکانی گەشەســـــەندنی کۆمەڵایـــەتی ئەگـــەرچی لەقۆناغی رزگاری نیشتمانی تایبەتمەندی خۆی هەیە هەروەکو روونمان کردەوە، لێرەدا دەبێت بەرنامە و پرۆگرامی پـــارتی نەتەوەیی بایەخی شیاو و پێویست بەمەســـەلەی چینایـــەتی و عەدالەتی کۆمەڵایەتی بدات و هەوڵبدات ببێتە خاوەن تیـــۆر و قوتابخانەیەکی سۆسیالیزمی کوردی بـــۆ ئـــەم مەبەســـتەش

دەکرێت تێزەکانی مامۆستا **جەمال نەبەز** کـــە بـــەگرنگترین و پێشەنگترین هەوڵ دادەنرێت لەمەڕ قوتابخانەی سوســـیالیزمی کوردی بەرچاو وەرگـــیرێت وەکـــو پرۆژەیـــەکی گـــەورە لەچوارچێوەی تیۆری شۆڕشی کوردی.

جێگای باسە ئەو لایەنە کەمتر لە پرۆژەکـــە بایـــەخی پێدراوە بەهۆی ئەوەی کە نووسەر بایەخی بەقۆناغی رزگاری نیشتمانی داوە، بۆیە دەبێت خەمخۆران و هاوبیرانی نەتەوەیی زیاتر بایەخ بەو لایەنە گرنگە بدەن و ئەو کەلێنە پڕ بکەنەوە.

* دیموکراسی و پێشکەوتووخوازی و عەلمانی

ئـــەو چەمکانـــەی ســـەرەوە بـــەگرنگترین ڕەهـــەندی کۆمەڵایەتی سیاسی دادەنرێـــن. دیموکراســـی –بـــەگوێرەی دیالیکتیکی مرۆڤ– بنچینەی شـــێوازو ئـــامرازی کۆمەڵگـــە ئازادەکانە لەچارەسەرکردنی کێشـــەکانیان. واتـــە ئـــامرازی کۆمەڵگە ئازادەکان لەگەشەکردن لەســـەر بنچینـــەی یاســـای دیالیکتیکی کۆمەڵایەتی– ئازادی باوەڕ بۆ هەمووان، ئـــازادی ڕا بۆ هەمووان، کارکردنی هەمووان لەجێبـــەجێکردنی رای زۆرینە.

لـــەدیالیکتیکی مـــرۆڤ، ئـــادەمیزاد بەگـــەورەترین و کاراترین ڕەگەز دادەنرێت لەژیاندا و ســـەرچاوەی بـــوون و دەسەڵاتە، لەڕوانگەی ئەو ڕاستییەوە نووسەر زۆر بـــەزەقی جەختی لە ئـــازادی و سەربەســـتی و مـــرۆڤ کـــردووە و زەوتکردنی لەلایەن هەر دەستە و حزب و کەسێکی بەکارێکی ناڕەوا و دژ بە سروشتی مـــرۆڤ دانـــاوە بۆیـــە بەهـــەموو شێوەیەك دژایەتی لەقاڵبدان و بەرۆبۆتکردنی مرۆڤ دەکات و هەرکاتێك حزب و سەرکردەکانی هەوڵی ئـــەوەیاندا دەبێتـــە کارێکی ناڕەوشتی و پێویستە شۆڕشی لەسەر بکرێت و، ئـــەو پەیوەندییەی کە لەنێوان تاکەکان و دەسەڵاتدا هەیـــە دەبێـــت لەشێوەی پەیمانی کۆمەڵایـــەتی بێـــت و کـــاتێك لایـــەنێك

دەستدرێژی دەکاتە سەر ئەو پەیمانـــە دەبێـت بەربـەرەکانی بکرێت و دژایەتی بکرێت و تەرازووەکە هاوسەنگ بکرێتەوە. پێشکەوتوو خوازیش یەک مانای هەیـــە ئـەویش کۆمەڵگــە پێشدەکەوێت لەمیانی جووڵە کردن لە ڕابردوو بـــۆ داهــاتوو بەگۆڕانێکی دیالیکتیکی واتە لەڕێگای گەشەکردن و داهێنـــان. ئاشکراشە چەمکی پێشکەوتووخوازی بەگوێرەی کات و شـوێن دەگۆڕێت، پێشکەوتووخوازیش لەهەر کۆمەڵگەیەکی دیاریکراو و لەکاتێکی دیاریکراو یەک مانای بابەتی هەیـــە بـەحوکمی ئەوەی کە چارەسەری ڕاســـتەقینەی کێشـەکانی گـۆڕان و گەشەکردن لەکۆمەڵگەیەکی دیاریکراو بەشـــێوەیەکی بابـەتی دیاریکراوە بـــەخودی واقعـی کۆمەلایـەتی. لەبەرئـەوەی چەپخوازی بەمانا و ناوەڕۆکی باوی بـــەمانای پێشـکەوتوو خوازی دێت، بۆیە ئەمڕۆکــــە چـەپخوازە پێشـکەوتووەکان لەکۆمەڵگەکەمان هەر ئەوانەن کە خەبات دەکەن بۆ ڕزگـاری کوردستان و هێنانە کایەی دەوڵەتێکی یەکگرتووی دیموکراتـی یەکسانی خواز لەلای ڕاستیشیان کۆنە پەرستەکانن.

دەربارەی علمانیەتیش چەمک و ئـــامرازێکی گرنگــە دەبێت پارتی نەتەوەیی بەڕاشکاوی بانگەشەی بـــۆ بکـات و هەوڵی پەیڕەوکردنی بدات بەرەچاوکردنی ئەو ڕاستییەی کــە علمانیەت ڕێچکە و ئامرازێکی کۆکەرەوەیە لەوەی جیا کەرەوە بێت و دەتوانێت سەرجەم ئـایین و مەزهــەب و باوەڕەکــان لەژێر سایەی خۆی کۆکاتەوە، ئەگەرچی ئەمڕۆکە گوتـارێکی ئایینی سەلەفی هەیە و دەیـــەوێت ڕێـرەوی کۆمەڵگەکــەمان بگەڕێنێتەوە سەدان ساڵ بەر لەئێستا.

دیارە مەبەستیش لەعلمانیەت جیاکردنەوەی ئایینە لــەدام و دەزگای دەوڵەت و ڕزگــاربوون لەخــەیاڵی ڕابـردوو و دۆگمای رۆشنبیری، هزری علمانیـــەت بـــەهیچ شـێوەیەک دژایەتی هیچ ئایین و مەزهەبێک ناکات و لایەنگری لایـــەک دژی لایەکەی تر ناکات بـــەڵکو بەپێچەوانەشـــەوە ســـەرجەم

هاولاتیان تەواوی سەربەستیان هەیە لەپەیڕەوکردنی ڕێوڕەسم و تقوسی ئایینی خۆیان، مێژووش سەلماندوویێتی توندوتیژی و قەدەغەکردنی بیروباوەڕی ئایینی کاردانەوەی پێچەوانەی هەیە و چارەنووسی نووشستییە، سیاسەتی سۆڤیەت و ئەتاتۆرك لەم بارەیەوە باشترین نموونەی ئەو بۆچوونەی سەرەوەن.

* کاژیك و پاسۆك

لەو پڕۆژەیەدا ڕووپێویکی فراوان و چـــاك بـــۆ دوو پارتی سیاسی، کاژیك و پاسۆك تـــەرخانکراوە، وەکـــو دوو پارتی نەتەوەیی، ئەمەش کارێکی سروشتییە بەتایبـــەتی کـــە خەباتی ئەم دوو پارتە ئەوە هەڵدەگرێت کەبایـــەخی شـــیاوی خۆی پێبدرێت چونکە زانیاریەکی ئەوتۆ لەبەردەست خـــەڵکی نییە لەبارەیانەوە و ئەو دوو حزبە نـــەیانتوانی ببنـــە حزبـــی جەماوەری و لەقۆناغێکی مێژوویی دیـــاریکراویش نـــەمان.. تویێژینەوە و لێکۆلینەوەی زانستی و بابەتی دەربارەی ئەو دوو حزبە سوودی زۆری دەبێت بۆ هەموو لایـــەك بەگشـــتی و هاوبیرانی بیری نەتەوەیی بەتایبەتی، جێگای خۆیەتی ئامـــاژە بەو ڕاستییە بکەین کە ئەو هاوبیرانەی لە کـــاژیك کاریـــان کردووە پێیان وایە کە کاتی ئەوە نەهاتووە باس لـــەڕابردوو و خەباتی خۆیان بکەن وەکو ئەوەی ئەو کارە کەهنوتیەت بێت و نابێت بێجگە لە خۆیان کەس نزیکی کەوێتەوە و شتیان دەربارە بزانێت!؟

بەڕای ئێمە دەبێـــت نەتەوەییـــەکانی کوردســـتان زۆر بەڕاشکاوی بوێرانە پەردە لەسەر ڕاستییەکان لادەن و بـــیر و بۆچوونەکانی خۆیان بە ئازادانە و بابەتیانـــە بخەنـــە ڕوو و ڕەخنە لەخۆیان بگرن و ئەگەر بەر پرســـیارییەتی کەســـەکی خۆیان و یا هەر یەکێکی تر هەبێت (کە بێگومان هـــەردەبێت هەبێت کەم یا زۆر) دەستنیشانی بکەن چونکە ئەمە بەئەرکێکی مێژوویی و ئەخلاقی دادەنرێـــت وەســـتاندنی چالاکییـــەکانی

کاژیك لە ١٩٧٤ و هەڵوەشاندنەوە و حەلکردنی شەرمەزارانەی پاسۆك لە ١٩٩٢، دوو خاڵی زۆر گەوهەرین کە دەبێت بەدرێژی و بابەتیانە هەڵوەستەی لەسەر بکرێت.

وەنەبێت مێژووی کاژیك و پاسۆك هەر لایەنی نێگەتیڤ و خراپی زاڵ بووبێت بەسەریدا بەڵکو ئەو دوو حزبە خاوەنی ئەو شانازییەن کە لەناو واقعی کوردی خۆمان سەریان هەڵدا و هاتنە کایەوە و کلکایەتی فکری و ئابووری و سیاسی و سەربازی بۆ هیچ هێزو دەوڵەتێکی داگیرکەری کوردستان نەکردوو و خاوەنی تێزو بیردۆزی ئەوەن کە کوردستان وڵاتێکی داگیرکراوە و کۆلۆنیالییە و هەوڵی دروستکردنی قوتابخانەی سوسیالیزمی کوردیشی بەجدی داوە..

* پارتی نەتەوەیی و دەسەڵات و، چەند چەمك و ڕوانگەیەك

دیارە ئامانجی سەرەکی هەر حزبێك گەیشتنە بەدەسەڵات. لێرەدا جێبەجێکردنی ئەو ئامانجە بۆ پارتی نەتەوەیی گرنگ و تایبەتی خۆی هەیە لەپێناو گەیشتن بە ئامانجەکانی خەڵکی کوردستان، بۆ گەیشتن بەدەسەڵاتیش لەو پرۆژەیەدا ئامرازەکان دیاریکراوە کە بریتین لەهێزی ئیدۆلۆژی و هێزی ماددی کە بەچڕو پڕی خراوەتە ڕوو و تاووتۆکراوە.

لەپاڵ ئەمانەش باس لەچەندین بنەماو ڕوانگەی پارتی نەتەوەیی و ستراتیژی نەتەوەیی و بنچینەی جەماوەری و ئەندامان کراوە و بەدیدێکی تازە و بابەتی چەندین پرسیار دەوروژێنێت و وەڵامی زۆربەشیانی داوەتەوە. داوای دانان و گۆڕین و هەموارکردنی زۆر چەمك و میکانیزمی کردووە

وەکــو خــەباتی چــەکداری- ڕاگــەیاندن- دام و دەزگــا و دامەزراوی نەتەوەیی- ئافرەت- ڕابەری نەتەوەیی- حزبــی پێشڕەو- بەرە-لۆبی کورد- گفتوگۆ- پەیوەندی دەرەکــــی و ناوەخۆیی- زمان و چەندان چەمك و باسی تر.

لەهەندێك حاڵەتیشــــدا هــزری دواڕۆژی و خــەیاڵی لەپڕۆژەکەدا هاتووە کە ئەمەش زۆر گرنگە بۆ پڕۆژەی هــەر حزبێکی زیندو و پێشکەوتووخواز.

بەکورتی:

ئەو پڕۆژەیەی بەردەستمان سەرجەم هێڵە گشــتییەکانی هزری نەتەوەیی لەخۆ دەگرێت کــە لەڕاســتی پــەیوەنداری نەتەوەیی یەك میللەتی کورد وەکو بەهێزترین و گرنگــترین پەیوەنداری دەست پێدەکات و خەریکی توێژینەوەیە لــەواقعی ئەو میللەتە لە ژێردەستەیی و پارچە پارچەیی و دواتر لەبەڵگە هێنانەوەی بوونی وەکو یەکێتییەك و ڕزگــارکردنی پارچــە داگیرکراوەکانی و یەکگرتنــەوەیان دەکۆڵێتــەوە و هــەروەها لەپێشکەوتنی کۆمەڵایەتی و دیـــاریکردنی ڕۆڵــی لەجیــهان دەکۆڵێتەوە لەمیانەی ئــەو دەربڕینــەی ســەرەوە دەکرێــت ڕەهەندەکانی ئەو هزرە لەم چەند خاڵەی خــوارەوە کــورت بکرێتەوە:

١-ڕەهەندی پەیوەنداری کورد.
٢-ڕەهەندی ڕزگاریخوازی.
٣-ڕەهەندی یەکێتیخوازیی.
٤-ڕەهەندی کۆمەڵایەتی.
٥-ڕەهەندی هاوچەرخی.

لەکۆتایشدا دەڵێین ئەو نووسینە هەر وەکو لەناوەکـــەی هاتووە پڕۆژەیە و دەرئەنجامی ئەزموون و خوێندنەوەو دیدی نووسەرە بەپلەی یەکەم و سەرەکی. هەڵبەتە ئـــەو بابـــەت و لێکدانەوە و بۆچوونانەی لەو پڕۆژەیەدا خراوەتـــە روو راو و سەرنج و ڕەخنە و پرسیاری زۆر لەخۆوە دەگرێت چ لەلایەن هاوبیرانی نەتەوەیی یا خەڵکی تر, ئامـــانجیش دروســتکردنی گفتوگۆ و دیالۆگە بەمەبەستی گەیشتن بەتێگەیشتنی زیـــاتر و هاوبەش و بەرنامەیەکی تەواو کە ئەمیش گەوهەری هـــزری دیالیکتیکی مرۆڤەو ئەم پێشەکییەی ئێمەش لەهەمان ڕوانگـــەوە هاتووە.

هەژار کامەلا

هەولێر - کوردستان

زستانی ٢٠٠١

بیری چاك.. گووفتاری چاك.. کرداری چاك..

هاوبیرە بەڕێزەکانم.. سلاوتان لێبێت..

ڕەوشت یاخود ئاکار, بالاترین سیستەمی ڕێکخستنی کۆمەلایەتییە, زۆربەی ئەو ئایین و یاسا و بیروباوەڕ و فەلسەفانەی کە بەدرێژایی مێژووی مرۆڤایەتی هاتوونەتە بوون و مەبەستیان ڕێکخستنی کۆمەلگە بووە, لە ڕەوشتەوە سەرچاوەیان گرتووە و خۆیان بەبەشێکی زانیوە.. بەوپێیە تاوەکو ئێستا زۆر پێناسەی ڕەوشت کراوە و لەسەری نووسراوە, ئنجا ئەو نووسین و لێکۆلینەوانە ئایینی بووبن, یاخود فەلسەفی و ڕامیاری و کۆمەلایەتی و ..هتد.

هەرچۆنێك بێت هیچ کامێك لەو ڕێباز و زانستانە نەیانتوانیوە نێوەڕۆك و واتای وشەی ڕەوشت بە پلە و پایەی خۆی بگەیەنن. من لێرەدا نەك هەر نامەوێت بەلکو ناشتوانم ئەو ئەرکە گرانە وەئەستۆ بگرم و بکەومە پێناسە و تانوپۆکردنی زاراوە و نێوەڕۆکی ڕەوشت. تەنها ئەوەندە دەلێم, کە ڕەوشت چوارچێوە و فەرهەنگێکی مەزنە بۆ هەموو دیاردە ئایینی و ڕامیاری و کۆمەلایەتی و زانستی و ئەدەبییەکانی مرۆڤایەتی.

بەر لە هەرشتێك کە دەلێم ڕەوشت, مەبەستم لەو تێڕوانینە تەسکە خۆرهەلاتییە, یاخود کوردەوارییە نییە, چونکە ئێمەی کورد و خۆرهەلاتی ڕەوشتمان لە شوێنێکی زۆر نابەجێدا تێیینی کردووە!, کە ئەویش ئامرازە توخمییەکانی زۆربوونن.. کەچی لەڕاستیدا ئەو شوێنانە بەشێکی زۆر بچووکی ئەو پرۆسەیەن کە ئەگەر بەشێوەیەکی خراپ و ناڕەوا بەکاربهێنرێن! پاشان دەچنە چوارچێوەی ڕەوشت و بێڕەوشتییەوە.

هێندەی ئایین و ڕامیاری و دیاردە کۆمەڵایەتییەکانی تر دەچنە خانەی ڕەوشتەوە و کار لەیەکدی دەکەن, ئەو پرۆسە سێکسییانە هیچ کاریگەرییەکی ئەوتۆی لەسەر ڕەوشت نییە, دیارە من ناڵێم کە کۆمۆنەی سەرەتایی و بەرەڵڵایی سێکسیم بۆ ئەم سەردەمە پێ ڕەوایە, بەڵکو ئەویش هەر دەچێتە خانەی بێڕەوشتییەوە, بەڵام نەك وەکو دیاردە کۆمەڵایەتییە باڵاکان..

زۆربەی زۆری ئایینەکان ڕەوشتیان کردووەتە پایەیەکی پتەو و پێکهێنەری ئایینەکانی خۆیان, واتە زۆریان کردووە بەبەشێك لەکەم! کە ئەمە لەگەڵ مەبەستە لۆژیکییەکاندا یەکناگرنەوە و بگرە دژبەیەکیشن, چونکە ئایین خۆشی بەشێکە لە ڕەوشت, کەچی دروستکەر و پەیڕەوکەرانی ئەو ئایینانە ڕەوشتیان کردووەتە بەشێك لێی..!!..

مرۆڤ, کە دەڕوانێتە دەوروبەرەکەی خۆی, دەبێت بەچاویلکەی ڕەوشت بڕوانێتە هەموو ئەو شتانەی دەیانبینێت و بیانکاتە بەشێك لێی. تەنانەت هەڵسوکەوتی ئاسایی ڕۆژانە و هاوڕێیەتی و خۆشەویستی و پەیوەندیی ژن و مێردایەتی و وەچە و دایك و باوکایەتی و خوشك و برایەتی و ..هتد یش دەبێت بەشێك بن لە ڕەوشت. ئەگەرنا, ئەوا ئەو پەیوەندییانە هەموویان دەچنە چوارچێوەی بێڕەوشتییەوە. بەتایبەتی خێزان کە یەکەمین و گرنگترین یەکەی کۆمەڵایەتییە و دەبێت گرنگییەکی تەواو بەڕەوشت بدات و کارێکی وابکات کە ئەو منداڵانەی هێناویانەتە بوون, بەباشترین و ڕەوشتبەرزترین شێوە پەروەردەیان بکات. چونکە هەر ئەو منداڵانەن کەبەردەوامی بەو خێزانە دەدەن و لە پاشەڕۆژدا ژیانی کۆمەڵ و نەتەوە بەڕێوەدەبەن.

پەیوەندییەکی زۆر بەهێز و ڕاستەوانە لەنێوان خێزان و کۆمەڵگەدا هەیە و ڕێکوپێکیی خێزان دەبێتە هۆی ڕێکوپێکیی کۆمەڵگە و بەپێچەوانەشەوە..

ڕەوشت, ژیانە, ڕاستگۆییە, دەستپاکییە, هاوڕێیەتییـــــە, خۆشەویستییە, خیانەت نەکردن و ئەمەکە بۆ خاك و نەتـــەوە, ڕێکوپێکـــی و پاکژییـــە, کارکردنـــە, خوێنـــدن و زانیـــاری وەدەستخستنە, .. و هەموو شتێکی پیرۆزە لەبووندا. بەوپێیـــە هەر مرۆڤێـــك و هـــەر کـــۆڕ و کۆمـــەڵێك ئـــەو دیـــاردە نێوبراوانەی ڕەچاو نەکرد, ئەوا دەچنە خانە و چوارچێـــوەی بێڕەوشتی و بێئاکارییەوە.

هەرلە سەردەمە کۆنەکانەوە مرۆڤ پڕکاری ڕامیاری و دەستەڵات گرتنەدەست بووە, بۆ ئەم مەبەستە کەوتۆتە خولیای فراوانخوازی و دەستدرێژیکردن لەسەر خاك و ئاو و سامانی نەتەوە و ڕەگەزەکانی دراوسێی و لە بەرژەوەندیی نەتـــەوەی سەردەست و ڕابەرانی, نەتەوە بندەستەکانی دەستەڵاتی خۆیـــی چەوســـاندووەتەوە و هـــەوڵی ســـڕینەوە و چەواشـــەکردنی تایبەتمەندە نەتەوەییـــەکانیانی داوە. ڕەفتـــاری ئـــەو نەتـــەوە سەردەستە, یاخود لەهەندێك باردا فەرمانڕەوایانی دەچێتە تایە سووکەکەی تری تەرازووەکەی پەلەی ژیانەوە کـــە ئـــەویش بێڕەوشتییە.

مرۆ هەر لە سەردەمانی زووەوە وشەی دڕنـــدەی بـــۆ هەندێك ئاژەڵی وەك شێر و پڵنگ و هەندێکی تر داتاشـــیوە, بەڵام تاکە دڕندە یان دڕندەترین بوونەوەری سەرزەوی بـــەبێ دوودڵی مرۆڤە بەگشتی. چونکە ئەوەی هەندێك جار مـــرۆڤ لە چرکەیەکدا کردوویەتی, تەواوی شێر و ئاژەڵە دڕندەکـــانی سەرزەوی بەچەند سەدەیەك نەیانکردووە!.

لێرەدا ئەو ساتەم بیردەکەوێتـــەوە کـــە فڕۆکـــەوانێکی ئامریکی لەبەرزاییەکی زۆرەوە پەنجەی بەدوگمەی تـــەقاندنی ڕاکێتی ئەتۆمدانا و شـــارێکی گـــەورەی وەك هێرۆشـــیمای ژاپۆنی بەشێوەیەکی واکاولکرد کە تاوەکو ئیســـتێ هێزکـــارە خراپەکانی بەسەر ناوچەکەوە دیارە. هەمان ئەو ساتە تاڵـــــە

بەراوورد دەکەم بەبڕیاری دەستپێکردنی هێرشی ئــەنفال بــۆ نەهێشتنی کوردزمانـــان و ژەهراویکردنـــی شـــارێکی وەك هەڵەبجە. ئەو ڕووداوانەی سەردەوە کە لـــە ماودیـــەکی زۆر کورتدا کە لەلایـــەن مرۆڤـــەوە! دژی مـــرۆڤ ڕوویـــداوە, باوەڕناکەم هەرچی شێر و پڵنگی ئەم دنیایە لە چەند سەدەیەکدا لە دژی گیانەوەرانی تر کردبێتیان..

نەتەوە بندەست و چەوساوەکان بۆ ڕزگاربوونیان لـــەو بارودۆخە ناهەموار و ژێردەستەییە کەتوونەتە خـــەباتکردن, بەهەموو شێوەکانییەوە, کەبـــە زاراوەی زانســـتی ڕامیـــاریی ئەمڕۆ بەو پڕۆسەیە دەگووترێت شۆڕش.

شۆڕش, ئەگەر ڕامیاری بێت یان جەنگ و پێکـــدادان, یاخود کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و پیشەسازی و زانســـتی و ئەدەبی و ..هتد بێت, دیاردەیەکی بەرزی کۆمەڵایەتییە, چونکە بۆ خزمەتی خودی مرۆڤ خۆیەتی, یان باشتروایە کـــە بڵێـــم داردەستێکی ڕەوای نەتەوەی بندەســـتە بـــۆ ڕزگـــاربوونی و گەیشتنی بەژیانێکی سەربەست و کامەران.
هەروەکو چۆن ڕەفتاری نەتەوە سەردەســـتەکە یـــاخود ڕێبەرانی, بێڕەوشتییەکی ئاشکرایە و پێویســـت بـــە گفتوگـــۆ ناکات, شۆڕشی نەتەوە بندەستەکەش لە ڕەفتاری ئەوان باشـتر نابێت, ئەگەر بەشێك نەبێت لە ڕەوشت خۆی.
کەواتە ڕەوشت بوونە و کردارە مرۆییەکانیش بەشێکن لێی. بەتایبەتی شۆڕش, چونکە ئەگەر وانەبێت ئەو پڕۆســـەیە نابێتە شـــۆڕش و بـــەڵکو دەچێتـــە خانـــەی چەتەگـــەری و گەڕەلاوژێ و بێڕەوشتییەوە. خۆ ئەگەر ئەو شۆڕشە بـــەهیچ جۆرێك گوێ نەداتە ئاکار و پرنسیپەکانی ئەوا ئـــەمجاردیان

دەچێتە چوارچێوەی (پاشاگەردانیی ڕەوشت)ەوە کە بەرزترین و لووتکەی هەنگامی بێڕەوشتییە..

شۆڕش, وەك هەر پڕۆسەیەك و بەشێکی تری جیهانە مەزنەکەی ڕەوشت, هەندێك سیستەم و ڕێسای تایبەتی ڕێکیدەخات کە پێویستە لەگەڵ سیستەمە ڕەوشتییەکاندا ئاوێتە بووبن, تاوەکو تەکنیکی پڕۆسەکە هیچ تانوپۆیەکی دوور لەڕەوشتی تێنەکەوێت و بەپوختەیی شۆڕشەکە لە منداڵدانی دایکی ڕەوشتەوە بێتە دەرەوە.

هەر ئەم شۆڕشە کۆمەڵە مرۆڤێك ڕێبەرایەتی دەکەن و ڕێکیدەخەن, کە دەبێت نموونەی ئەوپەڕی ڕەوشتبەرزی بن. ئەگەرنا, ئەوا ئەو کاتە شۆڕش لەگەڵ ڕەوشتدا دوو ڕێی پێچەوانەی سەدوهەشتا پلەیی دەگرێتە بەر و بە کەندەلانی بێڕەوشتیدا ڕێدەکات و دەبێتە هۆی نائومێدی و چارەڕەشیی نەتەوە بندەستەکە و تۆوی بێڕەوشتیش بەهۆی زریانی ئەو ڕابەرە بێڕەوشتانە و ڕامیاریی نەتەوە سەردەستەکەوە دەکەوێتە نێو کێڵگەی نەتەوە بندەستەکەوە و دەبێتە پاشاگەردانی ڕەوشت..

ئەگەرچی چەند دیاردەیەکی خراپ و بێڕەوشتیش لە نێو نەتەوە بندەستەکەدا ببێت, کە ئەمە شتێکی ئاساییە و بەهۆی ڕامیاری و ڕەفتارە چەوت و ڕەگەزپەرستانەکانی سیستمی نەتەوە سەردەستەکەوەیە, دەبێت شۆڕش و ڕابەرانی دژایەتییەکی ڕێکوپێکی ئەو دیاردە نابەجێیانە بکەن, تاوەکو بەتەواوی بنەبڕ دەبن و ڕەوشت و خووی نەتەوە بندەستەکە دەگەنەوە ئاستە ئاساییەکەی خۆیان.

ڕابەرانی شۆڕش نابێت تەنێ خوودی ڕابەر و ئەوانە بگرێتەوە کە بڕیاری جیاکەرەوەیان بەدەستە, ڕابەران دەبێت هەموو شۆڕشوانێك بێت بە واتا فراوانەکەی. واتە هەر ئەندامێکی کارای شۆڕش خۆی لەخۆیدا دەبێتە ڕابەر و لە

سنووری دیاریکراوی خۆیدا دەبێتە ڕابـــەر و بەڕێوەبـــەری شۆڕش.

کەواتە شۆڕش, جگەلـــەوەی هۆیـــەکی ڕزگارکـــەری نەتەوەی بندەستە, لەهەمان کاتیشدا پاکســـاز و چاکســـازێکی کۆمەڵایەتیی بەدەستەڵات و زرنگی نەتەوەشە.

هەرچەندە شۆڕش, وەکو قوچەکێک وایە و ڕێبەرانی لە لووتکەکەدان و ئەوپـــەڕی دەســـتەڵات و کاریگـــەرییان لـــە شۆڕشەکەدا هەیە و بەشەکانی خوارەوەی شۆڕشـــەکەش کـــە پارتیزانیان پێدەگووترێت و لە کوردیـــدا پێشـــمەرگەن, زۆر بەلووتکەی ئەو قوچەکە و ڕابەرانیان پابەند و کاریگەر دەبن.

ئەمانە, کە سووتەمەنیی شۆڕشـــەکەن و شۆڕشـــگێڕن, مرۆڤن و مێشک و هەستیان هەیە و دەبێت بیربکەنەوە, چونکە گرنگترینی ئەندامەکانی ئەو پرۆسەیەن و کاریگەریی ئـــەوان دەبێت لە ڕابەرانیان زۆرتر بێت, چونکە ئـــەم شۆڕشـــگێڕانە نەبن, ڕابەران چ نین و بەتەنێ چییان بۆ ناچێتە سەر. واتـــە شۆڕش و ڕابەران بەبێ ئەندامان کارێکی ئەســـتەمە و پێـــک نایەت. هەر هەڵە و بێڕەوشتییەک لەلایەن ڕابەرانی شۆڕشەوە ڕوویدات, دەبێت شۆڕشـــگێڕ و ئـــەندامان یەکســـەر دەنگـــی ناڕەزاییی بەرزبکەنەوە و ئەو ڕابەرە بەئاگابهێننـــەوە تـــاوەکو بێڕەوشتی لەنێو شۆڕشدا نەتەنێتەوە. خۆ ئەگەر جـــارێکی دی ڕابەران هەڵە و بێڕەوشتییەکی تریان لێ ڕوویدات, شۆڕشگێڕ و ئەندامان نابێت بەهیچ جۆرێک چاوپۆشیی لێبکـــەن و پێـــی بسازێن. بەڵکو دەبێـــت هـــەوڵی ئەڵتـــەرناتیڤێک بـــدەن بـــۆ ڕابەرایەتیی شۆڕشەکەیان. دیارە جەماوەریش کـــە نەتـــەوە بندەستەکەیە و شۆڕشگێڕ و ئەندامان و شۆڕش بۆ ئەوانە و لە پێناوی ئەواندایە دەبێت هەمان هەڵوێستی ببێـــت. شۆڕشـــگێڕ وەک نوێنەری بەدەستەڵاتی نەتـــەوە کاریگەرێتییەکـــەی لـــە هەمووان زۆرترە و هەڵوێستیشی دەبێت بەو جۆرە بێت.

شۆڕشـــگێڕ, شۆڕشـــگێڕە نـــە پێناســـی دەوێـــــت و نەشیکردنەوە. مرۆڤی ئەو نەتەوەیەیە کە بووەتـــــە و دەبێتـــە ســـووتەمەنیی شۆڕشـــەکەی, بـــۆ بەدەســـتهێنانەوەی شـــکۆ لەناوچووەکەی. لەبەرئەوەی مرۆڤـــە, بیردەکاتـــەوە و شـــت دەبینێت و هەست بەکەموکوڕیی شۆڕشـــەکەی و ڕابـــەرانی دەکات. کەواتە شۆڕشگێڕ (ڕۆبۆت) نییە, ئەو ڕۆبۆتەی کـــە بەویست و خواستی مرۆڤـــی سروشـــتی هەڵدەســـووڕێت و کارەکانی بۆ جێبەجێ دەکات, بەبێ ئەوەی هیچ نـــاڕەزایی و ڕەخنەیـــەك بگرێـــت. شۆڕشـــگێڕ, ئەگـــەر کـــەموکوڕی و بێڕەوشتیی لە ڕابەرانیدا هەست پێکـــرد و بـــەبێ هەڵوێســـت مایەوە دەبێتە ڕۆبۆت. شۆڕشگێڕ پێش ئەوەی هەر کـــارێکی شۆڕشگێڕانە ئەنجام بدات, بەبێ ئەوەی گفتوگۆی لەسەر بکات و بزانێت ئەم کارە بۆ؟ و لایەنـــە ئـــەرێتی و نەرێتییـــەکانی چییە؟, دەبێتە ڕۆبۆت..

شۆڕشگێڕ, کـــە بـــووە ڕۆبـــۆت لـــەنێوی پـــیرۆزی شۆڕشگێڕایەتی دەشۆرڕێتەوە و دەبێتە ڕۆبۆتێکی چـــەکدار و پاشان دەبێتە چەتـــە و دوژمنـــی ئـــەو نەتـــەوە بندەســـتەی کەلەوەوپێش شۆڕشگێڕی بوو.. نەتەوەکەش کەئەوانە نوێنەری بن تووشی پاشاگەردانیی ڕەوشت دەبێت. ئەم پاشاگەردانییەش, بەشۆڕشێك چارەسەر دەکرێت کە لەنێو ئەو بەنێو شۆڕشـــەدا بکرێت کەلەوەوبەر بەئامانجی ڕزگارکرنی نیشتمانیی نەتـــەوە بندەستەکە هاتۆتەکایەوە.

ئـــەو شۆڕشـــەش شۆڕشـــی ڕۆشـــنبیرییە, شۆڕشـــی بیرکردنەوە و ئەنتی ڕۆبۆتییە, شۆڕشی خۆناسین و پێناســـــە دەرهێنانی نەتەوەییە, شۆڕشی بڕیاردان و وێـــــران و بـــڕوا بەخۆبوونە, شۆڕشی ڕاستگۆیی و دڵسۆزی و ئەمـــــەکدارێتی و.. لە هەموو ئەمانەش گرنگتر شۆڕشی ڕەوشتە..

کوردستان و کورد, لە دەمێکەوە نیشتمان و نەتەوەیەکی بندەستن و لەلایەن نەتەوە سەردەستەکانی چواردەور و دراوسێیەوە دەچەوسێنرێتەوە و بەشبەشکراوە و هەوڵی سڕینەوەی تایبەتمەندە نەتەوەییەکانی دراوە و دەدرێت. سامانە سروشتییەکانی و خاك و ئاوی وەك تالانی دەبرێت و بەکاردەهێنرێت. ئەمە جگە لە بەبێگانەکردن و کۆلۆنیالیکردنی زۆربەی نێوچە سنوورییەکانی, لەلایەن نەتەوە سەردەستەکانییەوە و سڕینەوەی هەموو تایبەتمەندێکی کوردەواری لەو نێوچانەدا.. و هەڵبەستنی هەزار و یەك درۆ و ڕای نازانستی بۆ چەواشەکردن و تێکدانی نەژاد و پەیوەستەگییان و گەڕاندنەوەی ڕەسەنی نەتەوەییان بۆ خودی ئەو نەتەوە سەردەستانە..

ڕەفتار و مامەڵەی نەتەوە سەردەستەکانی ئێمە و بەتایبەتی ڕابەرانیان بەپێی یاسا سروشتییەکان دەچێتە خانەی بێڕەوشتییەوە, چونکە داگیرکردن و چەوساندنەوە و زۆرلێکردن و کوشتن و بڕین و زیندانیکردن و دزی و تالانی و هەموو ئەو کردارە ناڕەوایانە بەلووتکەی بێڕەوشتی دادەنرێن. کە بوونەتە هۆی بەشبەشی و بندەستی و پاشاگەردانی و میزاجی کوردەواری تێکچوون بۆ ئێمەی کورد..

کورد, نەك بەدەم و ڕای خۆمان, بەڵکو بەبیروڕای زۆربەی خۆرهەلات و کوردناسە جیهانییەکان بەنەتەوەیەکی ڕەوشتبەرز نێوبراوە و جێگەی سەرسووڕمانی زۆربەی ئەو گەشتوەر و ئەکادیمیانە بوون, بەتایبەتی لە کاتێکدا کە بەراووردی ئێمە و نەتەوە سەردەستەکانی دراوسێمانیان کردووە.. هەڵبەت ئەم ڕەوشتبەرزییەی کە ئەو بێگانانە وەکو تایبەتمەندییەك و خوویەکی نەتەوەییانەی ئێمە, باسیانکردووە,

شانازییەکە بۆ ئێمەی کورد بەتایبەتی لەبەردەم نەتەوە سەردەستەکانماندا..

ئەو تیشکە ئاماژەکارەی کە هەر لە سەرەتای دروستبوون و هاتنەکایەی نەتەوەی کوردەوە, کە لە ئاوێنەی ڕەوشتی کوردەواریدا, خووڕەوشتی کوردی پێواوە, بەدرێژایی مێژوو و تێپەڕبوونی کاتەوە, ملی بەرەوخوارناوە. دیارە هۆیە هەرە سەرەکییەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە کورد هەر لە دوای ڕووخانی دەوڵەتی مادەوە, نەیتوانیوە لە چوارچێوەی کیان و شکۆیەکی تایبەت بەخۆوە, بەردەوامی بە ژیان و شارستانیی خۆی بدات و لە دوای ئەو مێژووەوە بندەست و بەشبەشکراوی نەتەوەسەردەستەکانی دراوسێی بووە و ئەمانیش لەبۆ بەرژەوەندییە بێڕەوشتییەکانی خۆیان, کەوتوونەتە سەپاندنی کلتوور و ئایین و ڕۆشنبیری و دیاردە کۆمەڵایەتییەکانی خۆیان بەسەر نەتەوەی کوردی بندەستدا.

لەبەرئەوەی ئەو کلتوور و ئایین و دیاردە کۆمەڵایەتیانە هەڵقوڵاو و ڕەنگدانەوەی ناخ و دەروونی کوردەواری نەبوون, بوونەتە هۆی تێکدان و چەواشەکردنی کەسایەتی و بیر و ژیریێتیی کورد و بڵاوبوونەوەی ترسناکترین و خراپترین دیاردەی کۆمەڵایەتی کە ئەویش چەکەرەکردن و ڕسکانی بێڕەوشتییە, واتە کورت و کرمانجی (تێکچوونی میزاجی کوردەوارییە).

هەڵبەت ئەو سەرەتا بێڕەوشتییە و لەگرێژنە دەرچوونی کۆمەڵگەی کوردەواری, بەوشێوە ترسناکە نییە کە هیچ چارەسەرێکی نەبێت و بووبێتە یەکێك لە تایبەتمەندە نەتەوەییەکانمان, هەروەك یەکێك لە ڕابەرە سەربازییەکانی پارتی سۆسیالیستی کورد پاسۆك دەیگووت!.

ئێستاش ئەگەر بەراوردێك بکەین لە نێو کۆمەڵگەی کوردەواری و نەتەوە سەردەستەکانیدا, هێشتا هەر تیشکە

ئاماژەکارەکەی کورد لە هەموو خووڕەوشت و دیاردە کۆمەڵایەتییەکانی تری سەربەودا لەسەروو کێرڤەکانی نەتەوە سەردەستەکانییەوە دەوەستن. کە ئەمە مایەی شانازی و دڵخۆشکەریی هەموو مرۆڤێکی کوردە. لە کاتێکدا کە ئەو نەتەوە سەردەستانە خاوەنی دامودەزگای دەوڵەتی و کلتووری و فەرهەنگییە تایبەتییەکانی خۆیانن و ئێمەی کورد نەك هەر خاوەنی هیچ نین, بەڵکو ئەوەی هەشمانە لێمان زەوتکراوە و بێڕەوشتانە چەواشەکراوە.

کورد, بۆ ڕزگاربوون و وەدەستهێنانەوەی شکۆی لەنێوچووی خۆی و سەرلەنوێ دەسپێکردنی ژیانێکی سەربەست و کامەران و بەمەبەستی پێشخستنی ڕەوڕەوەی کوردایەتی و پاشان مرۆڤایەتی, هەر لە سەردەمانێکی زووەوە بەبندەستەیی نەتەوەکانی دراوسێی نەسازاوە و کەوتۆتە هەڵگیرسانی چەندان شۆڕش و ڕاپەڕینی خوێناوی دژی دوژمنە کلاسیك و بەردەوامەکانی, کە گرنگترینیان لە هەردوو سەدەی نۆزدە و بیستدا بوون.

کورد لەو دوو سەیەدا دەیان شۆڕش و سەرهەڵدانی لە بەشە جیاجیاکانی کوردستاندا بەئەنجام گەیاندووە, کەم تا زۆر کاریگەریی خۆیی لەسەر ڕەدوونانی دوژمنان و چەلکتربوونی کۆمەڵگەی کوردەوارییەوە بووە. بەڵام ئاکامی هەموو ئەو شۆڕشانە بەسەرکوتکردن و ماڵوێرانی و پاشاگەردانی بەسەر کوردا شکاوەتەوە, بەهۆی نەبوونی ئایدۆلۆژیایەکی زانستانە کە ڕەنگدانەوەی ناخ و دەروونی خودی کورد بێت, تاوەکو ببێتە نەخشە و پڕۆگرامێکی ڕێکوپێك بۆ بزواندنی ئەو شۆڕشانە, کە ئەویش بیری (کوردایەتییە). ئەمە جگە لە ڕەفتار و پەنابردنە بەر هەموو هۆ و شێوازێکی بێڕەوشتانە لەلایەن نەتەوە سەردەستەکانمان و ڕابەرانیانەوە بۆ سەرکوتکردنی ئەو شۆڕشانە بەهەر شێوەیەك بێت..

* لەسەدەی بیستەمدا کۆمەڵێك پارتی ڕامیاری لە کوردستاندا سەریهەڵدا, کە هەندێکیان بۆماوەیەکی زۆر ڕابەرایەتیی شۆڕشی کوردیانکرد و هەندێکیان تاوەکو ئێستا بەردەوامن و هەندێکیشیان چوونە نێو باسوخواسی پەڕتووکە مێژووییەکانەوە.

دەتوانرێت بگوترێت کە هەر لە سەرەتای دروستبوونی یەکەم کۆمەڵەی ڕامیاریی کوردییەوە تاوەکو هەرەسی شۆڕشی ئەیلوول, قۆناغی تاکڕەویی پارتایەتی بووە, واتە تەنێ پارتێك یان کۆمەڵەیەکی ڕامیاری ڕابەرایەتیی شۆڕش و کۆمەلانی کوردی کردووە و ڕێکنەکەوتووە کە پارتێکی تر بەشدارکاری ئەو ڕابەرایەتییە بێت لە بەرەیەکدا یان بە هەر شێوەیەکی تر.. ئەگەر ڕووشیدابێت ئەوا بە دووبەرەکی و شەڕی براکوژی کۆتایی هاتووە.

بەچاوپێداخشانێکی خێرای بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کورد تاوەکو ڕاپەڕینەکەی بەهاری ١٩٩١ی باشووری کوردستان دەبینین, ڕەوشتی شۆڕشگێڕی, شۆڕش بە شۆڕش, ساڵ بە ساڵ, پارت بە پارت ڕوو لە خواری دەکات.. کە هۆیەکەشی دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی یاخوود ناتەواویی ئەو ئایدۆلۆژیایانەی کە ئەو پارت و شۆڕشانەی بەڕێوەبردووە. دیارە ئایدۆلۆژیای شۆڕشێك کە ڕزگاریی نەتەوەیی کوردی ئامانج بێت, هەردەبێت کوردایەتی بێت. کەمینەیەکی ئەو پارتانە نەبێت هیچیان بەشێوەیەکی ڕوون و ئاشکرا کوردایەتییان نەکرووەتە ئایدۆلۆژیای ڕاستینە و بەرنامەی بەڕێوەچوونی کۆمەڵەکانیان.

کۆمەڵەی ئازادی و ژیانەوە و یەکێتیی کورد کاژیك, یەکێك بوو لەو پارتانەی کە هەڵگری بیری نەتەوەیی بوو و لە

قۆناغی تاکرەویی پارتایەتیدا بەمەبەستی ڕزگاریی نیشتمانی هاتەکایەوە, ئەم پارتە هیچ چالاکییەکی بەرچاوی لەو هەنگامەدا ئەنجامنەدا. چونکە دەبوایە بکەوتایەتە دژایەتیکرنی پارتی. کە کاژیک ئەمەی نەدەویست, بیشیویستایە لە توانایدا نەبوو..

پاش هەرەسی شۆڕشی ئەیلوول هەنگامی فرە حیزبی لە کوردستاندا هاتە کایەوە. کاژیک لە هەنگامی فرەحیزبیدا هیچ بەشدارییەکی نەکرد ئەویش لەبەرئەوەی لەدوای هەرەسەوە و ڕاستەخۆ لە شاری نەغەدەی خۆرهەلاتی کوردستان بە کۆنفرانسێکی نائاسایی تەواوی چالاکییەکانی خۆیی وەستاند و ئیتر کەس نێوی کاژیکی بەزیندوویی نەبیستەوە.. ئەم ڕێکخراوە نەتەوەییە هیچ کاریگەرییەکی لە سەرلەنوێ هەڵگیرسانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کوردا یاری نەکرد.

وەک بەردەوامی و درێژەپێدانی کاژیک چەند هاوبیرێکی کاژیک لە ئەیلوولی ١٩٧٥دا هەڵستان بە دامەزراندنی پارتی سۆسیالیستی کورد (پاسۆک) و بەو پێیەی ببێتە پارتێکی نەتەوەیی و ڕابەرایەتیی جەنگی ڕزگاری بکلت لە دژی داگیرکەران.. بەلام پاسۆک ئەمەی پێنەکرا و گەشەی زۆر سست بوو و وەک ڕێژەی نەگۆڕ بە چەند پێشمەرگەیەک و ڕێکخستنێکی کەمی دیاریکراودوە مایەوە و هیچ ڕۆڵێکی ئەوتۆی لە بیر و بزووتنەوەی کوردایەتیدا نەگێڕا و بگرە بووە هۆی دووبەرەکیی نێوان هاوبیرانی کاژیک و پاسۆک.. تا لە هاوینی ١٩٩٢دا لەگەڵ دوو دەستەی تردا یەکیان گرت و نێوی پاسۆکیش ونبوو..

چەند ساڵێک پاش نەمانی پاسۆک, کۆمەڵێک لە ئەندامانی پاسۆک لە هەندەران دەستیان کردووە بە ژیاندنەوەی ڕێکخستنەکانی پاسۆک, بەلام لە دەرچوونی بلاوکراوەیەک و

چەند بەیانێك زۆرتر هیچی وایان دیارنییە و هیچ بنچینەیەکی جەماوەریی ئەوتۆیان لە کوردستاندا نییە کە شایانی باسکردن بێت..

پاش نەمانی پاسۆك و لەو بارودۆخە ئاڵۆزەی کوردستاندا, ناوە ناوە چەند هاوبیرێك چ لە کوردستان و چ لە هەندەران زۆرجار سەریان بەیەکدا دەگرت بۆ دروستکردنی پارتێکی نەتەوەیی پێشڕەو. زۆرجار ڕێکخستنێك هاتۆتەکایەوە و بەڵام لەبەرئەوەی بەویست و خواستی چەند دەستە هاوبیرێکی تر نەبووە, پاش ماوەیەك پووکاوەتەوە و هیچی وای لێ شین نەبووە و هەندێکیشیان تاوەکو ئێستا چ لە کوردستان و چ لە هەندەران بەردەوامن و هەریەکەیان لەلای خۆیانەوە خۆیان بە پارتی نەتەوەیی پێشڕەو دەزانن..

دیارە یەك کوردایەتی هەیە.. ئەگەر ئایدۆلۆژیای چەند ڕێکخراوێکی کوردستان کوردایەتی بێت, ئەوا دەبێت لایەکیان یان چەند لایەکیان لادەربێت. ئەگەر ئەوانە هەموویان بیروباوەڕیان کوردایەتییە! ئەی بۆچی چەند پارت و بەرەیەکن؟..

هەرچۆنێك بێت باشترینی ئەو پارتانە یاخود ئەو ڕێکخراوە نەتەوەییانە لەوانەی پێشوو و ئەوانەی ئێستێ چاکتر نابێت ئەگەر گوێ نەداتە ئەو بنەما ڕەوشتییانەی کە لەوەوبەر باسکران و ئەمە جگە لەم بنەما و تێبینییانەی کە پاش بنەما ڕەوشتییەکان دێن.

* پارتی نەتەوەیی دەبێت واز لە سۆز و خەوبینین بهێنێت و چیدی ئەدەبیات و نووسراوەکانی خۆی بەوانە نەڕازێنێتەوە کە کورد ئازایە و شۆڕەسوارە و چل ملیۆن کەسە و چی و چیی ترە.. بەڵکو دەبێت بکەوێتە سیاسەتکردن بەمانای وشە و بەرژەوەندیی نەتەوەیی کورد بخاتە پێش

هەموو شتێکی تردەوە, تەنانەت پێش بەرژەوەندیی پارتایەتیش و دروشمی (هەموو شتێك لە پێناوی کورد و سەربەخۆیی کوردستان) بکاتە ئاوێنەی کاروبارەکانی, چ لە نێو خۆی کوردستان و چ لە دەرەوەیدا و زۆر چاکیش ئەوە بزانێت کە سۆز و خۆشەویستی و تەنانەت دوژمنایەتیش لە سیاسەتدا نین, بەڵکو تاکە شتێك کە لەگەڵ سیاسەتدا کار لەیەکتری بکەن بەرژەوەندییە و بەرژەوەندی..

* مرۆڤ, سروشت وایهێناوەتە بوون کەوەکو تاکێك خۆپەرست بێت. ژیان و خۆپەرستی بەگشتی وا لە مرۆڤ دەکات کە هەڵپە بکات, هەندێك مرۆ بۆ ژیانێکی وا کە خۆشی نازانێت ئامانجی چییە! هەزار و یەك ئەمسەر و ئەوسەر دەکات. دژایەتیی ئەم و ئەو و خیانەتکردن, مرۆڤ کوشتن, بوون بە مافیا, بازرگانی بەچەکەوە و هتد..

ئێمەی کوردیش لەبەرئەوەی بەشێکی ئەو مرۆڤایەتییەین بەگشتی, هەمان جیاوازیی بیروڕامان لەنێویەکدا هەیە. تیاماندا هەیە کوردێکی تر دەکوژێت, زۆرجار دوو بنەماڵە, دوو هۆز.. دەکەونە دژایەتیی یەکدی. بەڵام وەك تاکی کورد, خێزان, گوند, هۆز, یان هەر یەکەیەکی تری کۆمەڵایەتی, لەهەر شتێکدا چەندێك ڕامان لەگەڵ یەکتردا جوودابێت, پێویستە هەموومان لەسەر ئەوە ڕێکبین کە ئێمە نەتەوەیەکی بەشخوراوین و پێویستمان بە دامەزراندنی دەزگەیەکی تایبەتیی خۆمان هەیە.. خاوەنی کێشەیەکین و هەموومان یەکڕابین لەسەری.. بەکورتی با لەهەموو شتێکدا جوودابین, بەڵام لەسەر کێشە ڕەواکەمان یەکڕابین..

* سیاسەت بەواتا پڕاوپڕەکەی بریتییە لە ململانێیەك لە پێناوی دەستەڵاتدا.. پارتی نەتەوەییش دەبێت بکەوێتە

ململانێیەکی توند و تیژ چ لە نێوخۆی کوردســـــتان و چ لـــە دەرەوەیدا لە بـــۆ دەســـتەڵات گرتنەدەســـت. هەڵبـــەت ئـــەو دەستەڵاتەش لە پڕێکدا کارێکی ئەستەمە و بە چەندین هەنگام و کێشەی گەورەدا تێدەپەڕێت کە لەوانەیە بشبێتە هۆی قەیرانێکی گەورە بۆ خودی پارتی نەتەوەیی. ئەو کێشانەش چەند شـتێکی بەڵگەنەویستن, چونکە پارتی نەتەوەیی بەو پێیەی کە پـارتێکی پێشڕەوە و زۆربەی ئەو کۆمەڵ و دەستانەی تری کوردســتان بە سازشکار و نانەتەوەییان دەزانێت و ئەمە کێشەیەکی گەلێك گەورەی لە نێوخۆدا و لە سەرەتادا بۆ دروستدەکات, کە دەبێت گەلێك لێزانانە و بەسەرکەوتوویی لێی بچێتە دەرەوە.. ئەمـــە جگە لە دوژمنایەتیی نەتەوە سەردەستەکان و جەنگی سیاسی و بەرژەوەندیی نێودەوڵەتی..

بۆ گەیشتن بەو دەستەڵاتە, هێز پێویستە. هـــێزیش بـــۆ پارتێکی نەتەوەیی وا بریتییە لە هێزی ئیدۆلـــۆژی و ئـــەوی تریان هێزی مادییە:

یەکەمیان: هێزی ئیدۆلۆژی:-

یەکێك لە گرنگترینی بنـــەما ســـەرەکییەکانی پـــارتێك ئیدۆلۆژیایە و دەبێتە بزوێنەری و هەر ئەمەشە کە کەسـلیەتیی ئەو پارتە دیاری دەکات و ئەندامان کۆدەکاتـــەوە و بنچینـــەی جەماوەری پەیدادەکات.. نێوی ئەو ئیدۆلۆژیایە لـــەنێو گـــەلی هاوبیران و نەتەوەییەکانی کورددا بە بیری نەتەوەیی یـــاخود فەلسەفەی کوردایەتی ڕۆیشتووە. کە ئەمە زاراوەیەکی ناسراو نییە لە نێو تەواوی ڕووناکبیرانی کـــوردا, ئـــەویش بـــەهۆی تەسکیی چالاکییەکانی هەردوو پارتی کاژیك و پاسـوکەوە و بووەتە هۆی ئەوەی کە زۆر ناسراو نـــەبێت لەسەرانســـەری

کوردستاندا و لەوەشەوە بۆمان دەردەکەوێت کـــە کـــاژیک و پاسۆک تاچ ڕادەیەک کاریان کردووەتە سەر بڵاوبوونـــەوەی بیری نەتەوەیی..

ڕاستە ئەوانە بوونە هۆی ئەوەی کە بیری نەتـــەوەیی ڕەسمییەتێک بەخۆیەوە بگرێت بەڵام وەک پێویست هەڵنەستان بەگەشەپێکردنی بەتایبەتی پاسۆک کە لـــە بـــارودۆخێکی زۆر لەبارتردا هاتەکایەوە, کە ئەویش هەنگامی فرەحیزبی بوو لـــە کوردستاندا.

هەر لەسەرەتای شەستەکانەوە کاژیک (کوردایـــەتی)ی وەک فەلسەفەیەک بە خەڵکێکی دیاریکراو ناساند, بەڵام ئـــەو ناساندنە خۆی نەبوو یان وەک پێویست نەبوو..

فەلسەفە: دەبێت پێناسەی هەبێت و خاوەن کەســـایەتیی تایبەتیی خۆی و ســـەربەخۆ بێـــت لـــە دوو توێـــی چـــەند نووسراوێکی ئەکادیمیدا, کە ئەمەش بەوە دێتە دی کە بەردەوام چەند زانا و بیریارێک خزمەتی بکەن و گەشەی پێبدەن و لێی بکۆڵنەوە.. پارتی نەتەوەیی دەبێت چەند کەسانێک پـــەروەردە بکات و گرنگییان پێبدات تا دەگەنە ئاستی زانایی و بیریـــاری, کە ئەمە نەریتی هەر پارتێکی خاوەن ئیدۆلۆژیایە.. بەڵام ئـــەو جۆرە کەسانە لە نێو کـــاژیک و پاســـۆکدا تـــابلێی کـــەمن.. کەواتە چاکتروایە کە پارتی نەتەوەیی بکەوێتە کۆکردنـــەوەی هەموو ئەو تێکستە کۆن و نوێیە بیرییانـــەی کـــە دەربـــارەی کوردایەتی نووسراون و لەلایەن بیریارە نوێیەکانی پارتـــەوە لێیان بکۆڵرێتەوە تاوەکو ببنە خاوەنی (دەزگەی لێکۆڵینـــەوەی کوردایەتی) کە ئەمە دەبێتە هۆی باشتر خستنەڕووی ئەو بیرە لە چوارچێوەیەکی سەربەخۆدا و پاشان پارتیش بەهۆی ئـــەو بیرەوە بەرەنگاری هەموو ئەو هێرشە کلاســـیکییانە دەبێتـــەوە کەلەوەوبەر کاژیک و پاسۆک تووشی بوون..

بەوپێیە پێناسی ئیدۆلۆژی دێتە بوون, بەلآم گەڕاندنەوەی مێژووی ئەو بیرە دەبێت گەلێك لەوە کۆنتربێت هەروەکو بابەڕاخ و ئەحمەدی خانی و حاجی قادری کۆیی کراونەتە سەرەتای.. بیری نەتەوەیی کوردی هەر لەگەڵ سەرەتای پێکهاتنی نەتەوەی کورددا هاتۆتە بوون و گەشەی کردووە و بەوپێیە دەبێت هەر لە ڕۆژانی ئیمپڕاتۆری مادەوە لەسەری بنووسرێت و تۆژینەوەی لەسەر بکرێت. خۆ ئەگەر واش نەبێت ئەوا گەڕاندنەوەی بۆ سەردەمی داگیرکردنی کوردستان لەلایەن عەرەبە موسڵمانەکانەوە شتێکی بەڵگەنەویستە و گیانی بەرگری و کوردایەتی لەوکاتەوە دژی سوپای داگیرکەر بەتەواوەتی گەشەی کردووە.. ئەو بیرە بەتەواوەتی لەو هەڵبەستە ئایینییە بەنێوبانگەی پیرشالیاری زەردەشتیدا دەردەکەوێت, جا ئایا ئەو هەڵبەستە کۆن بێت یاخود نوێ هەروەکو ئەو ڕایەی لە نێو ڕووناکبیرانی کوردا باوە..

دووەمیان: هێزی مادی:-

پاش هێزی ئیدۆلۆژی و جێگیربوونی, پارتی نەتەوەیی پێویستی بە هێزی مادی دەبێت بۆ گەیشتنە دەستەلآت. کە ئەمەشیان گەلێك گرنگە چونکە لەپاش شۆڕشی پیشەسازییەوە مادە یاخود ئابووری لەگەڵ سیاسەتدا نەبێت نێو ناهێنرێت هەربۆیە دەگووترێت (ئابووریی ڕامیاری).. چونکە کاریگەرییەکی یەکانگیرانەیان لەسەر یەکتر هەیە.

پارتی نەتەوەیی ناتوانێت تەنها لە ڕێگەی ئابوونەی مانگانەی هاوبیرانی نێو وڵاتەوە سیاسەتی خۆی بە تاکتیك و ستراتیژەوە پەرەپێبدات و دەستەلآت بگرێتە دەست, چونکە ئەمڕۆ خودی ئەندامان خۆیان پێویستیان بەکۆمەکی مادی

هەیە. ئەویش لەبەر ئەو بارە خراپە ئابوورییەی کوردستان.. بەڵام ئابوونەی هاوبیرانی دەرەوەی وڵات و بەتایبەتی ئەوروپا و ئامریکا دەکرێت بەرێژەیەکی دیاریکراو پشتی پێببەسترێت لە رێی جەختکردنی ئەندامانەوە بە پێشکەشکردنی رێژەیەکی گونجاوی مانگانە.. بەڵام نابێت ئەمەشیان تاکە داهاتی پارتەکە بێت و دەتوانرێت لەم لایەنەدا سەرنجی مێژووی کەڵەکەبوونی سەرمایەی پکک بدرێت کە چۆن هەر ئەندامێکی مانگانە کۆمەکێکی مادیی باشی پێشکەشی پکک دەکرد و تاچ رادیەک کاریکردبووەسەر چەسپاندنی سیاسەتی پکک و بەرێوەچوونی.. دیارە ئەم یارمەتیدانەش دەبێت بەشێوەیەکی رێکوپێک و بەردەوام بێت, چونکە نە پکک, پکک ی جارانە و نە ئەندامانیشی ئەو گوڕو تینەی جارانیان ماوە..

ئابوونەی ئەندامان نابێت ببێتە تاکە داهاتی پارتی نەتەوەیی, بەڵکو دەبێت بیر لەزۆر لایەنی وەدەستهێنانی مادیی تر بکرێتەوە, بەمەرجێک رەوابن.

دەڵێم رەوابن, چونکە زۆرجار گوێبیستی هەندێک لایەن و پارتی رامیاری دەبین کە چۆن لە پێناوی سەفتەیەک دۆلاردا کاری نابەجێ دەکەن و هەندێک جاریش دەبنە قاچاخچیی هێنان و بردنی مرۆڤ و بازرگانیی مادەی سەرخۆشکەر و ترسناکی دژبە مرۆڤایەتی.. یاخود بازرگانی چەکی فرەکوژ, کە بەهیچ جۆرێک پارسەنگی ئامانجە رامیارییەکانیان ناداتەوە. چونکە ئامانجی هەر دەستەیەکی رامیاری چەند پیرۆز و بەرزبێت, نابێت رێی نارەوای بۆ بگیرێت.. چونکە لەگەڵ بنەما رەوشتییەکاندا یەکناگرێتەوە.. پارتی نەتەوەیی پێویستە ووردە ووردە بچێتە مەیانی وەبەرهێنانی ئابوورییەوە لەهەر شوێنێکی جیهاندا کە بۆی بگونجێت و تاوای لێدێت دەکەوێتە کڕینی چەندین پشکی کارخانەکانی دەرەوەی وڵات, ئەویش بەهۆی چەند هاوبیرێکی

لێزانی پسپۆڕەوە لە کاروبارەکانی ئابووریی جیهانیدا, دیارە ئەمە پڕۆسەیەکی گەلێک گرانە و کاتیشی زۆر پێدەوێت, بەڵام چار هەر ئەوەیە گەر پارتی نەتەوەیی بیەوێت سیاسەت بکلت و دەستەڵات بگرێتە دەست پێویستی بەهێزە و هێزیش لە سیاسەتی نێودەوڵەتیدا مادەیە. پارتی نەتەوەیی باشترین و نزیکترین ئەزموون و پەندی لەبەردەستایە لەم بارەیەوە کە ئەویش دەوڵەتی ئیسرائیلە و چۆن لەم ڕێگایەوە بووە هۆی سەرلەنوێ دامەزراندنەوەی شکۆی لەنێوچووی نەتەوەی جوولەکە..

چوونە نێو مەیدانی بازرگانییەوە سوودێکی تریش دەبەخشێت کە ئەویش هەڵگیرساندنی جەنگی ئابوورییە لە دژی داگیرکەران و هەوڵدان بۆ لەگرێژنەدەربردنی ئابووریی نەتەوەی سەردەست کە هەروەکو چۆن بینیمان پکک لەدژی دەوڵەتی تورکیای داگیرکەردا بەئەنجامیدا و گەر وابڕۆیشتایە دەبووە هۆی زۆرتر ئیفلیجبوونی گەورەترین شادەماری ئابووریی تورک کە ئەویش گەشتوگوزارییە.. ئەنجامی ئەو جەنگە لەوەدا دەرکەوت کە ساڵی ١٩٩٣ دەوڵەتی هۆڵندا هەڵستا بەسەرژمێرییەکی ئەو توریستانەی کە نیازی گەشتی تورکیایان هەبوو و بەهۆی چالاکییەکانی پکک وە پەشیمان بوونەوە. ژمارەی ئەو توریستانەی لە دەوڵەتێکی بچووکی وەکو هۆڵندادا گەیشتە پەنجاهەزار کەس لە هاوینی ساڵێکدا, چ جای وڵاتانی تری ئەوروپا و کیشوەرەکانی تر.. لەوە تێڕامێنن کە چ زیانێکی مەزن لە ئابووریی دەوڵەتی تورکیای داگیرکەر کەوتووە.. بەڵام مەخابن بەهۆی ڕووداوەکانی ئەم دوادواییەوە و وەستانی چالاکییەکانی پکک, ڕادەی گەشتوگوزار زۆر لە جاران زۆرتر پەرەیسەندووە و هەر لە وڵاتێکی وەکو هۆڵنداداژمارەی ئەو توریستانەی کە ساڵی ٢٠٠١ دەیانەوێت بچن بۆ تورکیا بۆ گەشتوگوزار لە ١١٦% زۆرتر بووە, کە دەبێتە

گوڕێکی زۆر باش بـــۆ ژیاندنـــەوەی ئـــابووریی تورکیـــای داگیرکەر..
گەر پارتی نەتەوەیی ببێتە خاوەن ئابوورییەکی بـــەهێز, ئەوا بێگومان لە سیاسەتی نێودەوڵەتیشدا دەخوێندرێتەوە و لـــەو ڕێگەیەوە دەتوانێت سیاســـەتی خـــۆی بـــەرەوپێش بـــەرێت, جگەلەوەی کە کاروبارە ڕاگەیاندنەکانی زۆر بەئاســـانی بـــۆ ئەنجام دەدرێت کە ئەمەشیان شادەمارێکی تری سیاسەتکردنە.

* پارتی نەتەوەیی, دەبێت ئەوە بخاتە پێش چاوی خۆی کە شۆڕش و پێکدادانی چـــەکداری کـــارێکی ئەســـتەمە بـــۆ دەستەڵات گرتنەدەست و ناکرێت و نابێت کـــە ئـــەو پـــارتی نەتەوەییە بەگژ سوپای چوار تا پێنج دەوڵـــەتی داگیرکـــەری کوردستاندا بچێت و ڕزگاریش وەدەستبهێنێت. چونکە ئـــەمڕۆ پێکدادانی چەکداری و توندوتیژی وەك بڵێی ئەو بـــاوەی لـــە سیاسەتی نێودەوڵەتیدا نەماوە و چاری کێشەکەشمان لەدەســـت شۆڕشدا نەماوە. ئەوەتا ئـــەو هـــەموو نموونـــە گەورانـــەی شۆڕشمان هەیە کە یەکێکیان شۆڕشی ئـــەیلوول بـــوو, کـــە مەزنترین شۆڕشی نەك هەر کوردستان, بەڵکو خۆرهـــەڵاتی نزیکیش بوو.. بەڵام چونکـــە لـــە بـــەرژەوەندیی سیاســـەتی نێودەوڵەتیدا نەبوو.. لایەنە یارمەتیدەرەکانی شۆڕش نەك هەر پشتیان تێی کرد بەڵکو کەوتنە دژایەتیشی و ســـەرەنجام بـــەو هەرەسە تاڵەی ساڵی ١٩٧٥ کۆتایی هات. ئەمـــە جگـــە لـــە هەموو ئەو شۆڕش و ڕاپەڕینانەی بەشـــەکانی تـــری وڵات کەبەو هۆیەوە ســـەرکوتکراون و ســـەرباری ئـــەو نموونـــە زیندووەی کە تاوەکو ئێستا لە باشووری کوردستاندا هەیـــە و بەهۆی ڕاپەڕینەکەی بـــەهاری ١٩٩١ەوە زۆربـــەی زۆری ناوچەکانی باشوور ڕزگارکران.. بەڵام چونکە پشـــتگیرییەکی ئەوتۆی سیاسەتی نێودەڵەتیی لەگەڵدا نەبوو.. هەر زووبـــەزوو

شاری کەرکوك لەدەست بەرەی کوردستانی سەندرایەوە بەپێی یارییەکی نێودەوڵەتی..
کەواتە چارەسەرکردنی کێشەکەی ئێمە کەوتووەتە دەست سیاسەتی نێودەوڵەتی و پەیوەستە بە بەرژەوەندیی زلهێزەکانی جیهانەوە..

باشە ئەی پارتی نەتەوەیی بۆ؟ و چ پێویستییەك بۆ ئەڵتەرناتیڤی ئەو کۆڕ و کۆمەڵانەی کوردستان هەیە؟!..

سیاسەت هەروەکو گوترا نە هاوڕێیەتییە و نە دوژمنایەتی. بەڵکو بەرژەوەندییە.. ئەمڕۆ زلهێزان لەبەر خاتری چاوی کاڵی کورد, کیانێکی کوردی دانامەزرێنن.. چونکە بەرژەوەندیی خۆیان لە هەموو ئەو دەوڵەتانەی کە کوردستانیان داگیر و دابەشکردووە لە دەوڵەتی کوردی زۆرترە یان ئێستا زۆرترە. لەبەرئەوە پارتی نەتەوەیی دەبێت بکەوێتە جەنگی بەرژەوەندی لەگەڵ زلهێزاندا و بیسەلمێنێت کە بەرژەوەندییان لە دەوڵەتی کوردیدا گەلێك لەو بەرژەوەندییەیان زۆرترە کە لە داگیرکەرانی کوردستاندا هەیانە. ئەگەر نا ئەوا سەرکەوتنی پارتی نەتەوەیی لە دەستەلات گرتنە دەستدا زۆر گرانە و دەبێت تێبینیی ئەوەش بکرێت کە لە سیاسەتی نێودەوڵەتیدا چۆلەکەیەکی نێودەست لەدەی سەرداردکە باشترە و ئەو کێشەیەش ڕووبەڕووی پارتی نەتەوەیی و بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کورد دەبێتەوە کە ئەمڕۆ بەرژەوەندیی زلهێزان لە داگیرکەرانی کوردستاندا چۆلەکەکەی نێودەستی زلهێزەکانە و بەرژەوەندییان لە کوردستاندا دە دانەکەی سەرداردکەیە.
ئەو دوو پرنسیپە دەبێت ببنە ئاوێنەی سیاسەتی نێودەوڵەتی و پەیوەندییە دەرەکییەکانی پارت و هەروەها دەبێت بچنە نێو

سیاسەتی نێودەوڵەتییەوە و بۆ ئەم مەبەستە کەسانی لـــێزان و پسپۆڕ پەروەردە بکەن و (دەزگەی ستراتیژی نەتەوەیی) بـــەو کارە هەڵبستێت.

دیارە جەنگی بەرژەوەندیش پڕۆسەیەکی گرانە بەڵام لەم سەردەمەدا بووەتە تاکە ڕێگەی چارەسەرکردنی کێشەکەمان.

دەربارەی بەرژەوەندیی زلـــهێزەکان و ســـەرنەکەوتنی شۆڕشی کورد سەرنجی ڕاپۆرتی (ئۆتیس پایک)ی ئـــامریکی بدەن و بۆماندەردەکەوێت کە چـــۆن چارەنووســـی کـــورد و شۆڕشەکانی کراونەتە قوربـــانیی سیاســـەتی نێودەوڵـــەتی و بەرژەوەندیی زلهێزان.. بەبێئەوەی پێشـــمەرگەی هـــەژاری کورد ئاگاداری ئەو گەمە جیهانییانە بووبێت و لــــە پێنـــاوی کێشـــــەی ڕەوای نەتەوەکـــــەیاندا ژیـــانی خۆیانیـــــــان لەسەرداناوە..؟!..

کەواتە پارتی نەتەوەیی دەبێت کاریگەرییـــەکی تـــەواو بەدەســـتبهێنێت لەســـەر سیاســـەتی نێودەوڵـــەتی و هـــەموو قورساییەکی خۆیی بداتێ, نەک خۆخـــەریککردن بـــە شـــەڕە تفەنگی نێو چیاکانەوە.. دیارە ئەوەشیان هەر شۆڕش و جەنگی ڕزگارییە. بەڵام لە کاتێکدا ئەگەر زەمینەی شۆڕشی چەکداری لەباربوو و سیاسەتی نێودەوڵـــــەتی بەهـــەموو شـــێوەیەک و بەردەوام پاڵپشتی بوو و پارتی نەتەوەیی پاش ئەوەی بەهۆیەوە لە دەستەڵات گرتنە دەست دڵنیا بوو ئەوا ئـــەو کاتـــە دەبێتـــە بڕیارێکی چارەنووسانە و هەڵگیرساندنی کـــارێکی نەتـــەوەیی مەزنە.. هەروەها ئەگـــەر واش نـــەبوو ئـــەوا دەشـــێت بـــۆ بەردەوامبوونی کاروانی بـــــیری نەتـــەوەیی و ئاســـانکردنی چالاکیی پارتیانە بەبزووتنەوەیەک لە کوردستاندا هەڵبستێت بە مـــەرجێک ئەمـــە ئەڵتـــەرناتیڤی دووەمـــی دوای سیاســـەتی نێودەوڵەتی بێت بۆ دەستەڵات گرتنە دەست..

شۆڕشەکانی کورد هەرلە سەرەتاوە تـــاوەکو ڕۆژانـــی ئەمڕۆ, لە ناوچەگەی خاکی کوردستاندا بووە. کە لە زۆربـەی جارەکاندا بووەتە هۆی ماڵوێرانییەکی زۆر بۆســـەر خـــەڵکی کورد..

پارتی نەتەوەیی دەبێت پێکدادانی چەکداری بەهــــەموو شێوەیەك لـــە کوردســتاندا نـــەهێڵێت و بیگوێزێتـــەوە بــۆ ناوجەرگەی داگیرکەرانی کوردستان.

زۆرجار ڕوویـــداوە لـــە کوێرەدێیـــەکی کوردســـتاندا هێرشکراوەتە سەر مۆڵگایەکی دوژمن, کە نەك ڕووداوێکـــی نادیار بووە لەنێو نەتەوە سەردەستەکانمان و جیهاندا. بەڵکو لە کوردستانیشدا نەبیستراوە و دەنگدانەوەیەکی ئەوتۆی نـــەبووە. دوژمنیش بەرامبەر ئـــەو کـــارە ئـــەو گونـــدەی تـــەخت و ڕاگواستووە. واتە لێرەدا تەنها کورد زیانی پێکـــەوت. بـــەڵام ئەگەر چالاکییەکی لەو جۆرە لەنێوجەرگەی دوژمن و شارێکی وەك ئەستەمبوڵدا بکرێت. ئەوا دەنگدانەوەیـــەکی زۆرتـــری دەبێـــت و بـــەوجۆرە ئـــاگری جـــەنگیش لـــە کوردســـتان دووردەکەوێتەوە و دڵی دوژمنیـــش باشـــتر دەلـــەرزێنێت و نەتـــەوەی سەردەســـتیش باشـــتر هەســـت بەبزووتنـــەوەی ڕزگاریخوازی کورد دەکات..

* ڕاگەیاندنیش, شادەمارێکی تری پارتی نەتەوەییە بـۆ بەرەوپێشچوونی, کە ئەمەیان دوو لایەنی هەیە:

لایەنی یەکەمی: ئەوەیە کە جەماوەر و ئەندامان بەهۆی ڕاگەیاندن و هۆیەکانییەوە زۆرتر خۆیان دەناسن و ڕۆشـــنبیر دەبن و لە دەوروبەرو گەمە جیهانییەکان شارەزا دەبن.

بـــەڵام لایـــەنی دووەمـــی: ناســـینی کێشـــەکەمان و ڕسواکردنی ڕەفتارە فاشـــییەکانی داگیرکـــەرانمان و نـــهێنی

هەڵماڵینی گەمە جیهانییەکانە لە دژی کورد بـــۆ ڕای گشـــتیی جیهانی, تاوەکو هەست و سۆزیان بەلای خۆماندا ڕابکێشین کە ئەمە زۆر کار دەکاتە سەر کێشەکەمان و بینیمان کـــە چـــۆن بەهۆی ڕاپەڕینەکەی بەهاری ١٩٩١دوە ڕای گشتیی جیـــهانی پشتی گرتین و چ سوودێکی گەیاندە ئـــەو ڕاپەڕینـــە. بـــەڵام ئەمجارەیان لەباتی ئاژانسی دەنگوباســـە جیهانییـــەکان پێـــی هەڵبستن, دەبێت ئاژانسی دەنگوباسی کورد کە لەلایەن پـــارتی نەتەوەییەوە ئاراستە دەکرێت, بەو کردارە هەڵبستێت. ئنجا ئایا دەبێت شێواز و ئارمانجی ڕاگەیاندنی پارتی نەتـــەوەیی چـــی بێت و چۆن بێت؟..

ڕۆشنبیریی کوردی بەهەموو شێوەکانییەوە, بەشێوەیەکی زۆر ترسناك کەوتووەتە ژێـــر کاریگـــەرێتیی ڕۆشـــنبیری بێگانەی داگیرکەرەوە بە تایبەتی ڕۆشنبیریی عەرەبی. ئەویش بەهۆی بڵاوبوونەوەی ئایینی ئیسلام لە نێـــو کوردەواریـــدا و بەدرێژایی چواردە سەدە, بۆ ئەم مەبەستە و پاكژکردنـــەوەی ڕۆشنبیری نەتەوەییمان و دەرهێنـــانی پێناســـی ڕۆشـــنبیریی کوردی, پارتی نەتەوەیی دەبێت گەلێك هەوڵ بدات بـــەهۆی ئەو دەزگە تایبەتمەندانەی کە بۆ ئەم مەبەستە و بۆ بەشـــەکانی ڕۆشنبیریی کوردی دایدەمەزرێنێت..

هەموو بڵاوکراوەیەکی پارتی نەتەوەیی دەبێت بەلایەنی کەمەوە بەهەردوو شێوەزمانی سەرەکیی کوردی (کرمـــانجی سەروو و کرمانجی خواروو) و بەهەردوو تیپـــی لاتینـــی و عەرەبی چاپ بکرێت. ئەمە جگە لە چـــەند هۆیـــەکی تـــری ڕاگەیاندن بە زمانەکانی داگیرکەرانی کوردستان و هـــەروەها بەزمانی ئینگلیسی بەلایەنی کەمەوە بۆ جیهان.

گرنگیدان بەهۆیەکانی تری ڕاگەیاندنی وەك ڕادیـــۆ و تەلەڤزیۆن و سینەما و شـــانۆ و ئنتـــەرنێت و هیـــتر, چ لـــە کوردستان ئەگـــەر توانـــرا و چ لـــە دەرەوەیـــدا, هـــەروەها

کردنەوەی چەند ناوەندێکی زانیاری و ڕۆشنبیری لـــە شـــارە بەنێوبانگەکانی جیهاندا و بەپێی سیاسەتی پـــارتی نەتـــەوەیی ئاڕاستە دەکرێن.

پاشان گرنگییەکی تەواو بدرێت بـــە ڕۆشـــنبیرکردنی منداڵانی کورد بەهۆی دەزگەیەکی تایبەتمـــەندەوە و هـــوڵی پەروەردەکردنی زانستییانەیان بدرێت, چونکە ئەوانـــە دەبنـــە بەڕێوەبەرانی نەتەوە و پـــارتی نەتـــەوەییش لـــە دواڕۆژدا. هەروەها کردنەوەی دەزگەیەکی فراوانی وەرگێڕان لە زمانانی بێگانەوە بۆ کوردی و بەپێچەوانەشەوە تـــاوەکو کتێبخانـــەی کوردی دەوڵەمەند بکرێت و ڕۆشنبیران ئاگاداری نووســـراوە جیهانییەکان ببن و نووسراوە کوردییەکانیش بکەونە بەرچاوی بێگانە و سوودیان لێوەربگـــیرێت. چونکـــە بەڕاســـتی ئێمـــە پێویستمان بە لەشـــکرێك وەرگێـــڕ هەیـــە تـــاوەکو ئاســـتی ڕۆشنبیریی نەتەوەیی بەرەوپێشتر بچێت.

ئەم خەرجییە زۆرەی دەزگەی ڕاگـــەیاندن باشـــتروایە بەشێکی زۆری داهاتی پارتی نەتەوەیی بۆ تـــــەرخانبکرێت و هەر بەو شتانەوە نەوەستێت کە باسکران, بـــەڵکو زۆرتـــر و زۆرتر فراوانیان بکات.

* هەموو نەتەوەیـــەك خـــاوەنی پێناســـی نەتـــەوەیی خۆیەتی, کوردیش بەوپێیە خاوەنی ئەو پێناسەیە بەڵام تـــاوەکو ئێستێ نـــەتوانراوە بەشـــێوەیەکی ڕوون و ئاشـــکرا بخرێتـــە بەردەست و لێکۆڵینەوەی تەواوی لەسەر کرابێت و بڕیـــاری لەسەر درابێت. بۆ نموونە تاوەکو ئێستێ مشت و مڕێکی زۆر لەسەر دیاریکردنی سنووری کوردستان هەیە و هەریەکـــە و هەرلایە بەبۆچوونی خۆی بستێکی لێکەم دەکات و دووی تری بۆ زۆر دەکات بەبێئەوەی ڕێکەوتنی لەسەر کرابێت.. ئەمـــە تەنێ نموونە بوو, ئەگینا پێناسی نەتەوەیی کورد تەنێ ســـنوور

نییە بەڵکو زمان و مێژوو و گەلێك شـــتی گرنگـی تریـش دەگرێتەوە..

دەزگەی لێکۆڵینەوەی کوردایەتیی پـارتی نەتـەوەیی, بەرپرسیار دەبێت لە دەرهێنـان و خسـتنە ڕووی پێناسـی نەتەوەیی, تاوەکو ئەندامانی و جەماوەر و خـەڵکی بێگانـەش بەشێوەیەکی ڕەها بەوە بسازێن کە کورد هۆکـاری تـەواوی دروستکردنی کیانێکی سەربەخۆی هەیە..

لەبارەی زمانەوە کە بنەمایەکی زیندووی نەتەوەییمانـە, دەزگەی لێکۆڵینەوەی کوردایەتی دەبێت دەسـتبەجێ ڕوو لـە تەواوی زمانەوانانی کورد بنێت بـۆ بەسـتنی کۆنگرەیـەکی فراوان کە تێیدا چەند بڕیارێکی مەزنی تێدا بدرێت, ئـەویش دەربارەی دانانی زمانێکی یەکگرتووی ئەدەبی کـوردی کـە هەموو شێوەزمانەکانی کوردی بگرێتەوە و تەواوی نەتـەوەی کورد بەو زمانە بنووسن و لێکتێبگەن. دیارە ئەمەش پڕۆسەی فراوانبوونی ڕاگەیاندنی پارتی نەتەوەیی فراوانـتر دەکـات. هەروەها هەوڵدان بۆ دانانی ئەلفوبێیەکی لاتینیی کوردی بـۆ ئەو زمانە یەکگرتووە و چیتر بەکارنەهێنانی ئەو پیتانەی کـە ئەم نووسراوەی پێنووسراوە!, ئەویش بۆیەکخستنی تـەواوی نووسینە کوردییەکان. ئەم کارە زمانەوانییە گرنگانە لە ڕێـی دەزگەیەکی تایبەتمەندەوە دەبێت کـە دەزگـەی لێکۆڵینـەوەی کوردایەتی بـەپێی سیاسـەتی بـەرژەوەندیی نەتـەوەییمان ئاڕاستەی دەکات.. و بەردەوام کاری خزمەت و گەشـەپێدانی زمانی شیرینی کوردی دەبێت.

ئەمە لەبارەی زمانەوە, لەبارەی مێژووی کوردسـتان و کوردیشەوە هەمان دەزگا دەبێـت بەپێکـهێنانی دەزگەیـەکی مێژوویی هەڵبستێت بۆ سەرلەنوێ نووسینەوە و توێژینـەوەی کلتوور و مێژووی نەتـەوەییمان لـەژێر ڕۆشـنایی بـیری نەتەوەیی, تاوەکو چیـدی ئـەندامان و ڕۆشـنبیرانی کـورد

وابەستەی ئەو کتێبانە نەبن کە لێرە و لەوێ و بەم زمـــان و ئەو زمان لەسەر کورد نووسراون و ببنە خاوەنی مێژوویەکی پوختەی خۆیان و بەزمانی خۆیـــان لـــە دووتوێـــی چـــەندین نووسراودا هەر لە بەردبەیانی مێژووەوە تاوەکو ئێستێ..

هەروەها پێهەڵســـانی چـــەند کەسـێکی پسـپۆڕ بـــە لێکۆڵینەوەیەکی مێژوویی و سیاسی لەســـەر دامـــەزراندن و خەبات و ئەندامانی هەردوو پارتی کاژیك و پاسۆك. تـلوەکو ببێتە ئاوێنەیەك بۆ کاری سیاسیی پارتی نەتەوەیی و ئەزموون و هەڵەکانیان ببێتە وانەیەکی زینـــدووی مێژوویـــی بۆیـــان. بۆنموونە شـــەن و کـــەوکردنی تـــەواوی نووســـینەکانیان و هەڵەکانیان و هۆی کەنارگیریی کاژیك و سستیی گەشەکردنی و پاشان هۆی وەستاندنی چالاکییان لە ڕۆژانـــی هەرەســـدا و ڕاستینەی کۆنفرانسی (نەغەدە) و هۆیەکانی و زۆر شتی تـــر کە پێویستیان بەلێکۆڵینەوە هەیە..

پاشان بێنە سەر پاسۆك و پەیوەندیی لەگەڵ ئـــەندامانی کاژیکدا و بەتایبەتی لێکۆڵینەوەی هۆیەکانی بەرزبوونـــــەوەی ناکۆکیی نێوان پاسۆك و ئەندامە کۆنەکانی کاژیك. هـەروەها هۆیەکانی باش گەشـــــەنەکردنی پاســـۆك و مانـــەوەی وەك شانەیەکی ڕێکخستنی بچووك لە شاری سلێمانیدا. لێکۆڵینەوەی هۆیەکانی تێکچوونی ڕێکخراوی خوێندکارانی سۆسیالیســـــتی کورد لە ئەورووپا (سۆکسە) لە ساڵی ١٩٨٦دا کەبـــەهێزترین ڕێکخراوی خوێندکارانی کورد بوو تا ئەو کاتە لە ئـەورووپادا. دیسانەوە لێکۆڵینەوەیەکی تر لەسەر ئەو ئاژاوەیەی نێو پاسۆك بکرێت کە لە ساڵی ١٩٨٧دا لە کوردستان هاتە کایـــەوە کـــە بەهۆی سیاسەتی (جیاکەرەوە و ببـــەرەوە)ی ســـەرکردایەتیی پاسۆکەوە بوو و بووە هۆی تیرۆرکردنی هاوبیر (کۆڤـــان) و وازهێنانی ١١ هاوبیری زۆر چالاکی پاسۆك. ئەمە جگە لـــەو

سازشانەی ئەم دواییەی سەرانی پاسۆك بۆ تواندنەوەی لە نێو پارتی یەككگرتندا.

لەمەیانی مێژووی سیاسیی نوێی کوردا دەزگەی لێکۆڵینەوەی کوردایەتی دەبێت هەڵبستێت بەچەند لێکۆڵینەوەیەکی تایبەت لەسەر شەڕی براکوژی.. کە هەر لەپاش هەرەسەوە ئەو کۆڕ و کۆمەڵانە لەبۆ بەرژەوەندیی تەسکی پارتایەتیی خۆیان و بەفیتی ئەم و ئەو و بۆ دەستەڵاتگرتنە دەستیان بەسەر گۆڕەپانی خەباتدا! کەوتنە دژایەتیکردنی یەکدی و پێکدادانی خوێناوی کە بەسەدان و بگرە زێتری ڕۆڵەی هەژاری کوردی تێدا چوو و ئەو ڕابەڕانەش وەکو بەرزەکی بانان بۆی دەرچوون و بەبێ ئەوەی دڵۆپە خوێنێك لە پەنجەی یەکێکیان بێت و ئێستاش وەکو نە بایان دیبێت و نە باران بەسەری یەکدی سوێند دەخۆن..؟!..

هەموو ئەو ڕووداوە دڵتەزێنانەی کە لەدوای هەرەسەوە ڕوویدا, هەربە تاریکی لەلایەن خەڵکییەوە مانەوە و ئەو لایەنانە تاکە تیشکێك چییە نەیان خستە سەریان.. کە ئەم ئەرکە ڕووبەڕووی پارتی نەتەوەیی دەبێتەوە و وەڵامی ئەو پرسیارە بداتەوە کە دەیان ساڵ شەڕی براکوژی بۆ و لەپێنای چیدا؟ و بۆچی پێیان نەگووتین لەبەرئەوە؟ ئێستاش کارەساتی هەکاری هەر لە بازنەی نهێنییەکاندایە و کەس ڕاستیی ئەو ڕووداوە نازانێت و هیچ کۆڕ و کۆمەڵێك لەوانە بە ویژدانەوە شتێکیان بۆ باسنەکردین!! لە چەواشەکردن و درۆ و بوهتان زۆرتر. پێکدادانەکانی (قڕناخە و پشتئاشان)ی ١٩٨٢ هەریەکە و بەجۆرێك باسی دەکات.. ئایا کۆبوونەوەی گوندی (گۆڕە شێر) لەلایەن دەستەیەکی بزووتنەوەکەوە لەگەڵ داگیرکەری ئێراقیدا چ بوو و بۆچی؟.. بۆچی؟ و بۆچی؟ و .. بۆچی؟..

هەزاران پرسیاری بێ وەڵام, هەزاران گرێکوێرە و کارەسات!!..

ئەم پرسیارانە هیچیان کای کۆن بەباکردن نین, چونکە تراژیدیاکان هەر بەردەوامن و چارەسەر نەکراون.. براکوژی و چەواشەکردنی خەڵکی و گفتوگۆ لەگەڵ داگیرکەردا و پارەخواردن و .. ئەمانە هەموویان شێرپەنجەیەکن و ئەستۆی بزووتنەوەی کوردیان نەخۆش خستووە و بڕستیان لێی بڕیوە و هۆیە هەرە سەرەکییەکانی ئەو پاشاگەردانییەی ئەمڕۆی کوردستانن. پارتی نەتەوەیی بەرەوڕووی لێکۆڵینەوەیەکی گەلێك گرانی تریش دەبێتەوە کە ئەویش ئەو دەنگوباسەیە کە گوایا ئەو قاچاخچی و دەلالانەی کە گازی کیمیاوی یاخود چەکی ژەهراوییان بۆ دەوڵەتی داگیرکەری ئێراق دابینکرد, هەندێکیان چەند لێپرسراوێکی نێو ئەو کوڕ و کۆمەڵانەی خودی بزووتنەوەی کوردن و بەشدارن لە تاوانی بۆردوومانکردنی شاری هەڵەبجە و گەرمیان و بادینان و بالیسان و شێخ وەسان و شوێنەکانی تری کوردستاندا بە گازی ژەهراوی, کە ئەمە مەسەلەیەکی گەلێك ترسناکە و دەبێت لیژنەیەکی لێکۆڵینەوەی تایبەتی بۆ دابمەزرێت کەسەربە دادگای باڵای پارتی نەتەوەیی بێت و کڕینی چەك بۆ سەددام و مسۆگەرکردنی و دانی بەهانەدەستی ژەهراویکردنی شاری هەڵەبجە و ناوچەکانی تری کوردستان تاوانێکی مەزنە و لێخۆشبوونی نییە و دەبێت زۆر گرنگیی پێبدرێت.
نهێنی هەڵماڵینی تاوانی هەڵەبجە و ئاشکراکردنی ئەو گەمە خیانەتکارییە فەرمانێکی نەتەوەیی پیرۆزە, چونکە ئەگەر گازی ژەهراوی نەبووایە پازدە هەزار مرۆڤی کورد لە هەڵەبجە شەهید و ئاوارە نەدەبوون و لە ئەنفالە شومەکانیشدا

زۆرتر لە دووسەد هەزار کەس بێسەر و شوێن نەدەبوون و پێنج هەزار گوندی کوردستانیش تەخت نەدەکران.. و بزووتنەوەی کوردیش بەو شێوەیە نەدەکرا بەودیو سنووردا.. تاوانەکانی هەڵەبجە و ئەنفال تاوانێکن هیچ پاکانەیەکی بۆ ناکرێت بە تایبەتی بۆ داگیرکەری ئێراقی, بەڵام ڕێخۆشکردنی هەندێك لە کوڕ و کۆمەڵە کوردییەکانی ئەو سەردەمە بۆ ڕوودانی تاوانێکی وا دەبێت زۆر بە هووردی لێی بتوێژرێتەوە..

* بنەماکانی هەر پارتێك بەگشتی بریتین لە ئەندامان ئیدۆلۆژی ستراتیژ یاخود ئامانج و بنچینەی جەماوەری.

ئەندامان کاریگەرترینی بنەماکانی هەر پارتێکە, چونکە ئەمانەن کە دایدەمەزرێنن و گەشەی پێدەکەن و دروستکەری ئایدۆلۆژی و ستراتیژی پارتن و بنچینەی جەماوەریش فراوان دەکەن. سەرکەوتنی هەر پارتێك پەیوەستە بە ئاستی بیر و ڕەفتاری ئەندامانییەوە, پارتی نەتەوەیی دەبێت گرنگییەکی زۆر بداتە ئەندامانی و پەروەردەکردنیان لەسەر بنەماکانی ڕەوشت و بیری نەتەوەیی, پێشکەوتنی ئەندامان پێشکەوتنی پارتە و بەپێچەوانەشەوە.

مرۆڤ هۆشمەندترینی زیندەوەرەکانە و ئەگەر بواری باشی بۆ بڕەخسێت کاری زۆر مەزن دێنێتە بوون و دەتوانێت ڕەوڕەوەی مێژوو بەلای باشتردا وەربچەرخێنێت.

هاوبیرانی پارتی نەتەوەیی ئەگەر لەلایەن پارتەکەیانەوە بوارێکی باشیان بۆدابین بکرێت ئەوا چەندین سیاسیی مەزن و بیریار و کەسی بەتوانایان تێدا هەڵدەکەوێت و پارتیش بەرەوپێش دەبەن. پارتی نەتەوەیی دەبێت هەمیشە هەوڵی کەسایەتیی هاوبیران و بەهێزکردنیان بدات چونکە سەرکوتکردنیان و تەنها گوێڕادێران و جێبەجێکردنی فەرمانە

پارتییەکان لــــە کەســـایەتیی خۆیـــان دادەڕووتێـــن و دەبنـــە ڕۆبۆت..!.. کە ئەندامانیش بوونە ڕۆبۆت پارتی نەتـــەوەییش هیچی لەو کۆڕ و کۆمەڵانەی تری کوردستان زۆرتر نـــابێت کە بـــە ئامـــانجی ئەڵتـــەرناتیڤی ئـــەوان هاتۆتـــە بـــوون و دروستتەبوونی گەلێك چاترە.

گۆڕکردنی سیاسەتی (جیاکەرەوە و ببەرەوە) و چـلندنی گیانی هاوبیرایەتی لە نێو ئەنداماندا, پارتی نەتەوەیی دەکاتـــە یەکەیەکی یەکگرتووی بەهێز کە دەتوانێت بەرەوڕووی هەموو کۆسپ و کێشەکانی ببێتەوە.

دانانی ئـــەندامی چـــالاك لـــە شـــوێنی گونجـــاودا و پەیڕەوکردنی ئاستی بیر و کەسایەتیی هاوبیران لە کارەکانیاندا هۆیەکە کە ڕك و کینە لە دڵی هەر ئەندامێکدا لادەبات کە لـــە مێشکی هەر مرۆڤێکدا ڕێژەیەکی هەیـــە, تـــاوەکو هـــاوبیرە چالاکەکان هەست نەکەن کە لە شوێنی گونجاوی خۆیاندا نیـن و ئەوەی کە لە سەروو ئەوانەوەیە کەسێکی نەگونجاوە بۆ ئەو کارە و دەبێتە جەنگی بەرپرسیارێتی و دووبەرەکایـــەتی کـــە بەهۆیەوە پارت بەرەوڕووی لەیەکدابڕانی سەخت دەبێتەوە..

هاندانی هاوبیران بۆ پەروەردەکردنی خۆیان و ڕێگایان بۆ خۆشبکرێت تاوەکو بەهۆی ئاستی بیریانـــەوە بگەنـــە پلـــە باڵاکانی پارتی نەتەوەیی کە ئەمە دەبێتە هۆی بەرەوپێشچوونی خێرای پارتی نەتەوەیی. بەڵام هەموو ئەوانەی کە گووتـــران نابێت ببنە هۆی تێکدانـــی دیســـپلین و پراکتیـــك نـــەکردنی ناوەندێتیی دیموکراسی کە ئەمەش بەشێکی گرنگی کاروبـــاری پارتایەتییە.

* ستراتیژی پارتێکی نەتەوەیی یاخود ئامانجی دەبێـــت ڕوون و ئاشکرا بێت. ئنجا ئەگەر ئـــەو پارتـــە کـــاری بـــۆ نەتەوەیەکی بندەست کرد, ئەوا ئامانجی هـــەر دروســـتکردنی

کیانێکی سەربەخۆیە و هەموو کردەوەیەکی دەبێت لەو پێناوەدا بێت و هەر سازشێك بۆ هەر لایەك و بەباشە بەلای ستراتیژدا نەشکێتەوە دەبێتە خیانەتێکی مەزنی ئەو پارتە.. بۆ ئەم مەبەستە پارتی نەتەوەیی دەبێت خاوەن کەسایەتییەکی بەهێز بێت کە ڕەنگدانەوەی کەسایەتیی ئەندامانێتی و وەك دەوڵەتێك دەبێت ڕەفتار بکات بەتایبەتی لەگەڵ داگیرکەرانی کوردستاندا و هەمیشە خاوەنی تاکتیکی بەردەوام بێت لەگەڵیاندا.

* پارتی نەتەوەیی دەبێت پرنسیبی گفتوگۆکردن تادەتوانێت بداتە دواوە و هەمیشە خۆی دووردەپەرێز بگرێت لێی, مەگەر ئەو گفتوگۆیە تاکتیکێك بێت و خزمەتێکی باشی ستراتیژی پارتی نەتەوەیی بکات کە ئەمە زۆر دەگمەنە, چونکە داگیرکەر لەگەڵ هیچ پارتێکی ئۆپۆزیسیۆندا ناچێتە گفتوگۆوە ئەگەر بەرژەوەندییەکی مەزنی خۆیی تێدا نەبێت, بەڵام پارتی نەتەوەیی هەردەبێت بەگومان بێت و تێبینیی ئەوەش بکرێت کە لەگەڵ هێزێکی سێیەمی نێودەوڵەتی یان لەگەڵ ڕێکخراوێکی نێودەوڵەتیدا نەبێت نەچێتە گفتوگۆوە کە ئەو لایەنە سێیەمە بەڵێنی بارمتە و گرنتیی دەوڵەتی داگیرکەر بە پارتی نەتەوەیی بدات و ڕەچاوکردنی شوێن و زمانی ئاخاوتنیش لە گفتوگۆدا بکرێت.

پارتی نەتەوەیی هەرگیز نابێت بەوە بسازێت کە لە یەکێك لە پایتەختەکانی داگیرکەراندا بچێتە گفتوگۆوە و ڕابەرانی پارتی نەتەوەییش بەزمانی ئەو داگیرکەرە بکەونە دانوستاندن, بەڵکو دەبێت زمانی کوردی بەکاربهێنرێت و وەرگێڕی تایبەتی هەڵبستێت بە وەرگێڕانی..

بەڵام لە هیچ کاتێکدا گفتوگۆکردن لە خزمەتی ستراتیژی پارتی نەتەوەییدا نابێت و گەلێك نموونەی زیندووی

لەو بابەتەمان لەبەردەستدایە کە دواهەمینیان گفتوگۆی (بەرەی کوردستانی) بوو لەگەڵ داگیرکـــەری ئێراقیـدا لــە ســاڵی ١٩٩١دا. تێرامێنن ئەگەر ئەو گفتوگۆیە نەکرایە و ســیّ تــا چوار مانگێ دوو سێ ملیۆن مرۆڤی کــورد بــەو ســنوور و چیایانەوە بمانایەتەوە ئایـــا ئیســتێ بزووتنــەوەی کــوردی هەنگاوێکی باشتری نەبڕیبوو و ڕای گشتیی جیهانیش زیـــاتر لەگەڵماندا نەدەبوو؟!.. لەوەوە تێدەگەین کە زیانـــەکانی ئـــەو گفتوگۆیە چەند بەسەرماندا شکاوەتەوە, چونکە ئەو کاتــە ڕای گشــتیی جیــهانی و سیاســەتی نێودەوڵــەتی ناچــاردەبوون سەرەنجامێکی باشتر بۆ باشووری وڵات بهێننە بوون, وەکــو ئەوەی کە ئیستێ هەیە.

* هەر ڕێکخراوێك کە مرۆڤ بیهێنێتە بوون, سیاســی بێت یان هیتر, دەبێت خاوەن دەستوورێکی کـــارکردن بێــت کەپێی دەگوترێت (پرۆگـــرام و پـــەیڕەوی نێوخـــۆ) یـــاخود بەرنامەی پارت کە تێیدا ئیدۆلۆژی و ستراتیژ و کەســـایەتیی ئەو پارتەی تێدا شیدەکرێتەوە. ئەمە جگە لە شێوەی کارکردنی ئەو پارتە و پەیکەری ڕێکخستنەکەی. دیارە پارتی نەتەوەییش دەبێت ببێتە خاوەنی ئەم دەستوورە و بەشـــێوەیەکی ڕوون و ئاشکرا بیخاتە بەردەست ئەندامان و جەماوەر.

سەبارەت بە پرۆگرامـــی پـــارتی نەتـــەوەیی دەبێــت لێکۆڵینەوەیەکی فەلسەفییانەی ئاسان دەربارەی مێژووی کـــورد و هۆی دروستنەبوونی کیانێکی سەربەخۆ تـــاوەکو ئێســتا و بەهانەکانی دامەزراندنی پارتی نەتەوەیی و شـــەنوکەوکردنی باری سیاسیی ئێستای کوردستان و پاشەڕۆژی نەتـــەوەییمان بکرێت و ببێتە ئاوێنەی بیروبـــاوەڕ و کردەوەکـــانی پـــارتی نەتەوەیی. ئنجا بێتە سەر پەیڕەوی نێوخـــۆ و دروســتکردنی پەیکەری ڕێکخستن کە تێیدا مـــاف و ئەرکـــەکانی پـــارت و

ئەندامانی تیا دیاری دەکرێت و تێبینیی ئەوەش بکرێت کە پارتی پارتێکی نەتەوەییە و دەبێت خاوەنی سەرکردایەتییەکی نەتەوەیی بێت و ئەمە بەشێوەیەکی ڕاست لە سیاسەتی پارتدا کاری پێبکرێت و نەبێتە مەرەکەبی سەر کاغەز. هەروەکو پەیڕەو و پرۆگرامی پاسۆك کە تێیدا خاوەنی سەرکردایەتیی نەتەوەیی و چەند سەرکردایەتییەکی هەرێمی بوو, کەچی لە ڕاستیدا تاکە سەرکردایەتییەکی هەرێمیش بوونی نەبوو جگە لەیەك کەس کە دەستی گرتبوو بەسەر هەموو شتێکی پاسۆکدا..

پرۆگرام و پەیڕەوی نێوخۆی پارتی نەتەوەیی دەبێت زۆر بە زانایانە بناغەی بڕێژرێت, چونکە هەر ئەمەیە کە دەبێت: لە پاشەڕۆژدا ببێتە دەستووری دەوڵەتی کورد و سروشی شکۆی نەتەوەییمان. بۆیە دەبێت پەلەی تێدا نەکرێت و بەنیوەناچڵی نەهۆنرێتەوە و مەرجیش نییە لەگەڵ بانگەشەی دامەزراندنی پارتی نەتەوەییدا ئاشکرا بکرێت, بەڵکو دەگونجێت ماوەیەکی پێبچێت, بەو مەرجەی کە گەورەترین دەستەلآتی پارت کە ئەویش کۆنگرەیە بڕیاری لەسەربدات تاوەکو ڕەوایەتیی تەواوی هەبێت.. پاشان هەوڵدان بۆ پراکتیککردنی پیت بە پیتی پرۆگرام و پەیڕەوی نێوخۆ و دەبێت هەروەکو کتێبێکی پیرۆزی ئایینی لێی بڕوانرێت و خاوەنی هێزێکی جەختکەر بێت بەسەر گەورەترینی ئەندامەکانی پارتیدا, بەمەش پرنیسپی دیسپلین و کاری سیاسیی ڕێکوپێك لە نێو پارتدا بەباشی دەڕوات بەڕێوە.

* بەهۆی نەبوونی کیانێکی سەربەخۆی کوردەوە و بەدرێژایی ئەو هەموو مێژووە و فەرمانڕەواکردنی کوردستان لەلایەن بێگانەی جۆراوجۆرەوە, ڕەوشت و داب و نەریتی کوردەواری لەسەر ڕەسەنە پاکەکەی خۆی زۆر گۆڕانکاریی

بەسەردا هاتووە لە ئەنجامی ئەو سیاسـەتە چەپەڵانـەی کـە نەتەوە سەردەستەکان بۆ زۆرتر کۆڵۆنیاڵیکردنی کوردسـتان بەکاریان هێناوە.

پارتی نەتەوەیی بەرەوڕووی گرنگییەکی گرانی تریـش دەبێتەوە کە ئەویش دەبێت ببێتـە چاکسـازێکی کۆمەڵایـەتی بەسەر نەتەوەی کوردەوە و لە هەموو بارە زیندووەکانی ژیان و شارستانییەوە. دیارە ئەمـەش کـارێکی گرانـە و پـارتی نەتەوەیی بەتەنێ ئەم چاکسازییەی بۆ ناچێتەسەر, بەڵکو دەبێت هەڵستێت بەدامەزراندنی کۆمەڵێك ڕێکخراوی پیشـەیی کـە هەڵگری هەمان بیروباوەڕی پارتی نەتـەوەیی بـن و ببنـە بەرپرسیاری ئەو چین و توێژەی کە لە پێنـاویدا هاتووەتـە بوون, ئەم ڕێکخراوانە بە یارمەتیی دەزگەیەکی تایبەتیی پارتی نەتەوەیی دێنە نێو جەماوەری کوردستانەوە و دەست دەکەنـە چاکسازییەکانی خۆیان و دەبنە هۆی لەڕەگوڕیشە هەڵکێشـانی هەر دابێکی بێگانـە و هـەر دیاردەیـەکی دواکـەووتووی کۆمەڵایەتی و ئەفسانەیی لە نێـو کۆمەڵگـەدا, بـۆ نموونـە ڕێکخراوی جووتیاران کە یەکێکـە لـە فراوانـترینی ئـەو ڕێکخراوانە هەموو هەوڵدانێکی خۆی ئاڕاستەی جووتـێرانی کوردستان دەکات و هەوڵی پێشکەوتنیان و گۆڕکردنی دیـاردە دواکەوتووەکانیان دەدات. ئەمە جگە لە پێشکەشکردنی چـەندین بەرنامەی ڕۆژانە لـە ڕێـی هۆیـەکانی ڕاگەیاندنـەوە بـۆ پێشکەوتنی کشتوکاڵ و بڵاوکردنەوەی بیری کشتوکاڵی زانستی لە نێو گەلی جووتکارانی کوردا.

ئەمە دەربارەی جووتکاران, کرێکاران و خوێندکاران و چین و توێژەکانی تریش هـەر بەوشـێوەیە دەبنـە خـاوەنی ڕێکخراوی پیشەیی خۆیـان و بەهۆیانـەوە ڕێکدەخرێـن و بەرەوپێشدەبرێن. بەڵام دەبێت تێبینیی ئەوە بکرێت کە ئـلفرەت بوون (پیشە) نییە و پارتی نەتەوەیی نـابێت بکەوێتـە ئـەو

هەڵەیەی کە زۆربەی ڕێکخـــراوە سیاســییە کوردســتانی و جیهانییەکان تێــی کــەوتوون و هەڵســتاون بەدامــەزراندنی ڕێکخراوی پیشەیی ئافرەتان و هەر ڕێکخراوێکی لەم جۆرەش لەلایەن ئافرەتانەوە بێتە بوون دەبێت پارتی نەتەوەیی بیداتـــە دواوە. چونکە ئافرەتی کورد, مرۆڤی کوردە و دەبێتە نیــوەی کورد. ئەمانیش دەبێت شانبەشانی پیــاوانی کــورد لــە نێــو ڕیزەکانی پارتی نەتەوەییدا ڕێکبخرێن بەو پێیەی کە هیچیــان لەوان کەمتر نییە, چونکە مرۆڤ بـــەبێ خواســتی خــۆی و بەیەکێک لەو ڕەگەزانە لەدایک دەبێت و ئافرەتایەتی پیشەیەک نییە کە مرۆڤ پاش لەدایکبوونی وەدەستی هێنابێت, هــەروەکو پیشەی مامۆستایی و کرێکاری و .. هتد.

لەبەرئەوە پێشکەوتنی مرۆڤی کـــورد بـــە ئـــافرەت و پیاوەوە دەکەوێتە سەر خودی پارتی نەتەوەیی ئەمە جگە لـــەو ئافرەتانەی کە بەهۆی پیشـــەکانیانەوە چـــالاکیی ڕێکخـــراوە پیشەییەکان دەیانگرێتەوە.

* بڕواننە هەر شۆڕشێکی سەرکەوتووی ئەم جیهانـــە, کە خاوەنی هێمایەکی نەتەوەیی یاخود شـــۆڕش بـــووە. ئـــەو هێمایەش لە خودی ڕابەرێکی لێهاتوودا بەرجەستە بووە کـــە ڕێز و نێوبانگێکی نێوخۆیی و جیـــهانی هـــەبووە و بووەتـــە هێزێکی پۆزەتیف و پاڵپێوەنەر بۆ شۆڕشەکە کە نموونـــەیان گەلێک زۆرن..

لە نێو بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردیشدا زۆر لـــەم هێمایانەمان هەبووە کە بوونەتـــە دڵ و گیـــانی شۆڕشـــەکە, بەرادەیەک کاریگەرێتییەکی وای هەبووە کە پـــاش نـــەمانی ئەوان شۆڕشەکانیش نەماون و کە ئەمە خاڵێکی نێگەتیڤانـــەی ئەو شۆڕشانە بوون. چونکە ئەڵتەرناتیڤی لێهاتوو و دەستبەجێ بۆ ئەو ڕابەرانە نەبوون کە جێیان بگرنەوە, بـــەڵکو دراوەتـــە

دەست حوکمی مێژوو کە هەر لە خۆوە و تا ڕابـــەرێکی تـــر دێتە بوون..

لەنێو نەتەوەیەکی دواکەوتووی بندەســـتدا, ڕابـــەرێکی مەزن گەلێک پێویستە کە بتوانێت بەهۆی نێو و دەســتەڵاتییەوە سۆز و خۆشەویستیی جەماوەر بەلای خۆیدا ڕاکێشێت و ببێتە هێزێکی تری شۆڕش و دەستەڵات گرتنە دەست.

پارتی نەتەوەیی شانبەشانی پەروەردەکردنی هــلوبیرانی دەبێت هەوڵی دروستکردنی ڕابەرێکی نەتەوەیی بدات, تـلوەکو ببێتە هێمای بیری نەتەوەیی و پارت و شۆڕش. کـــە دەبێــت کەسێکی وابێت کە زۆر ڕەوشتبەرز و لێهاتوو و دانا و هێمـن و سیاسی و .. هتد بێت و هەمیشە پاڵپێوەنەری بێت بۆ زێـــتر نێودەرکردنی و ببێتە تەواوکاری پارت و بەچەند مـــــەرجێکی نەتەوەیی باڵاوە ببەسترێتەوە, کە لــــەنێو پڕۆگرامـــی پـــارتی نەتەوەییدا ئاماژەی بۆ کرابێت و تێبینیی ئەوەش بکرێت کە ئەم ڕابەرە تاسەر لە ژیاندا نامێنێت و هەوڵی بەلایەنی کەمـــــەوە ئەڵتەرناتیڤێکی تر بدرێت تاوەکو لەپاش نەمانی ئەو ڕابـــەرەوە بەهەر هۆیەک بێت یەکسەر یەکێکی تر جێی بگرێتەوە..

دیارە ئەمەش کاتی دەوێت و مـــــەرجیش نییـــە لـــەنێو دەستەی دامەزرێنەری پارتدا بێت, هەروەکو لەنێو هەندێک لە کۆڕ و کۆمەڵەکانی تردا باوە و وەکو بڵێیت تـــاپۆی ڕەشـــیان پێبێت, وایلێهاتووە دەستبەرداری نابن و لەگەڵ مردنیاندایـــــە.

* پەیوەندیی پارتی نەتەوەیی لەگـــەڵ ئـــەو گـــروپ و کۆمەڵە سیاسییانەی تری کوردستاندا پەیوەندییەکی زۆر ناسکە و دەبێت ژیرییەکی سیاســـی کـــە پشـــت بەســـتووبێت بـــەو تاکتیکانەی کە پارتی نەتەوەیی دایدەڕێژێت, دیـــاریی بکـــات. چونکە پارتی نەتەوەیی بەو مەبەستە دێتە بوون کە دەســتەڵات بگرێتە دەست و دیارە ئەمەش لەگەڵ بەرژەوەندیی پارتایـــەتیی

ئەو گروپ و پارتانەی تردا دژبەیەکن و دەبێتـــە کێشـــەیەکی گەورە بۆ پارتی نەتەوەیی.

ڕەواترینی ئەو ڕێگایانەی کە پارتی نەتەوەیی دەکاتـــــە پارتی پێشڕەو, تەنها خەباتی ڕەوایە کە ئەویش هەر خـــەباتی بیر و سیاسەت و کوردایەتییە و هەر کارێکی ناڕەوا پارت لە نەتەوەیی دەخات و نابێتە پارتی پێشڕەو. هەربۆیـــــە پـــارتی نەتەوەیی دەبێت گەلێك لێزانانە ئەو پەیوەندییانە ڕابگرێـــت و نەبێتە هۆی شەڕ و پێکدادان لەگەڵ گروپـــــەکانی تـــردا, بـــا ئەوانیش دەستپێکەربن!..

پارتی نەتەوەیی بۆ بەرەوپێشبردنی سیاسەتی خـــۆی و گەشەکردنی دەتوانێت لەگەڵ یەك یان چەند لایـــەنێکی تـــری کوردستانیدا بچێتە بەرەیەکەوە, بەمەرجێك ئەو بەرەیە نەبێتـــە هۆی تێکدانی ســـتراتیژی پـــارتی نەتـــەوەیی و کەســـایەتیی ئەندامیانەی هیچ لایەنێکیان لەوی تریـــان زۆر یـــان کـــەمتر نەبێت و تێبینیی ئەوەش بکرێت کە ئەو بەرەیـــە دەســـتکرد و دەستنێژ و لەبەرژەوەندیی داگیرکەرێکی کوردستاندا نەبێت.

هەر لە مەیانی پەیوەندییەکانی نێوخۆدا پارتی نەتەوەیی باشتر وایە چەند لێکۆڵینەوەیەك لەسەر هەندێك لـــەو پارتـــە سازشکارانەی کوردستان پێشکەش بکات و بۆ جەماوەی ڕوون بکاتەوە کە مانەوەی هەندێك لەو پارتانە لەســـەر گۆڕەپـــانی خەبات لە بەرژەوەندیی داگیرکەرانە, چونکە هەندێك لەوانـــە چەند داروەدەستەیەکی بەرژەوەندچین و بە فیکەیەکی داگیرکەر دەچنـــە مـــەیانی گفتوگـــۆوە و گیـــانی بەرەنگاربوونـــەوەی جەماوەریش دێننە خوارەوە..

چونکە هەموو ئەو گفتوگۆ و سازشانە بەبـــەرژەوەندیی داگیرکەراندا دەشکێتەوە کە هەموو ئەو پارتە سازشکارانە پێی هەڵدەستن. گەر پارتێکی خاوەن بیروباوەڕ شیرازەی شۆڕشـــی لەدەستدا بێت, چۆن بە گفتێکی سادەی دوژمن و بەبێ بارمتـــە

دەچێتە نێو گەمەی گفتوگۆوە. هەربۆیە ئەوە کێشـــەیەک بـــۆ پارتی نەتەوەیی دروستدەکات چونکە مانەوەی هەندێک لــــەو پارتــە سازشــکارانە لـــە بـــەرژەوەندیی داگیرکەراندایـــە و داگیرکەرانیش بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ هـــەوڵی مانـــەوەیان دەدەن کە ئەویش بەپێی پرنســـیپی دوژمنێکـــی نـــەزان زۆر چاکترە لە دوژمنێکی هۆشیار..

* گەر ســـەرنجی کەســـایەتیی خـــەبات، کەســـایەتیی کوردایەتی، کەسایەتیی شۆڕش و پێشمەرگایەتی و تەنانـــەت بەداخەوە شەهیدانیش بدەین، دەبینین کە ڕێز و پایەی وەکـــو جاران لەلای جەماوە نەماوە کەئەمانیش پەیوەســـتن بەچـــەند هۆیەکی خۆیەوە، ئەویش سیاسەتە چەپەڵـــەکانی نەتـــەوەکانی سەردەســـت و خراپیـــی بـــاری ئـــابووریی کوردســـتان و درێژەکێشانی شۆڕشەکان و تێکشکانیان کـــە بووەتـــە هـــۆی بێهودەیی جەماوەر و هەروەها ڕەفتـــارە ناشۆڕشـــگێڕییەکانی هەندێک لەلایەنەکانی کوردستان..

ئەو هۆیانە بەتایبەتی دواهەمینیان بووەتە هۆی ئـــەوەی کە خەڵکی وەکو جاران گوێ بە کێشە نەتەوەییەکەیان نەدەن و ئەو پیرۆزییەی جارانی وەکو نەمابێت لەلایان وایە.

سەرنجی پیرۆزیی نێوی پێشمەرگە و شۆڕشی ئەیلوول و خەباتی پێشمەرگە سەرەتاییەکانی پـــاش هـــەرەس بـــدەن، لەلایەن جەماوەری ئەوساوە و ئەو هەموو پشتگیرییەی کە لێی دەکرا و بەراوردی بکەن لەگەڵ ئەو بارودۆخەی ئێســـتادا و بزانن چەندێک لـــە پـــیرۆزیی هاتووەتـــە خـــوارەوە. ئەمـــە مەســـەلەیەکی گـــەلێک ترســـناکە لەســـەر بزووتنـــــەوەی ڕزگاریخوازانەی کورد و خەباتی پـــارتی نەتـــەوەییش بـــۆ گەیشتنە ئامانجەکانی بێهوودە دەبێت ئەگەر جەماوەر بـــڕوای

پێنەبێت و لای پیرۆز نەبێت, چونکە پارتیش هەر بەشێکە لـــە جەماوەر و بۆ جەماوەرە, ئەگەر نا ئەوا دەبێتـــــە مافیایـــەکی خۆبژێن. کەواتە پارتی نەتەوەیی دەبێت هەوڵێکی زۆر بـــدات بۆ سەرلەنوێ بەرزکردنەوەی وردی جەماوەر و گەڕاندنەوەی ئەو هەستە پیرۆزەیـــــان بەرامبـــەر مافـــە نەتەوەییـــەکانیان. هەروەها لێکۆڵینەوە لەسەر هەموو ئەو هۆیانـــــەی کـــە ئـــەو بارودۆخەیان هێناوەتە بوون و بەتایبەتی ڕسواکردنی ڕەفتـــارە چەوت و چەوێڵەکانی هەندێك لەو گروپانەی کە کورد واتەنی سەنعاتەکەیان ڕەزیل کـــــردووە, لـــە پێنـــاوی بەرژەوەندییـــە پارتایەتی و مادییەکانی خۆیاندا کـــە لەســـەر چـــارەنووس و شۆڕشی کورد بوونەتە مافیا و خۆیان دەوڵەمەند کردووە.

* کوردایەتی و خەباتی پارتی نەتەوەیی دەبێت لەوانی تـــر و هی پێشوو جیاواز بێت. پارتی نەتەوەیی دەبێت تازەگەرییـــەك بهێنێتە نێو کوردایەتییەوە چونکە مێژوو وەستانی نییـــە و ڕۆژ بە ڕۆژیش گۆڕانکاری بەســـــەردێت و خـــۆی نوێدەکاتـــەوە, کوردایەتیش بەشێکی ئەو مێژووەیە. هەربۆیـــــە دەبێـــت کـــە کوردایـــەتیی پـــــارتی نەتـــــەوەییش مۆدێـــــرن بێــــت. بۆ ئەم مەبەستە پارتی نەتەوەیی دەبێـــــت هـــەر پرنســـیپێکی سیاسیی بێگانـــــە و ســـواو بداتـــە دواوە و لـــەو چوارچێـــوە کلاسیکییەدا خۆی نەبینێتەوە کە هەندێك لە لایەنـــــەکانی تـــر تووشی بوون و ئەو ئازایەتییەیان نییە خۆیانی لێ ڕزگاربکەن, یاخود لە بەرژەوەندییاندا نییە..

بۆ نموونـــــە پـــارتی نەتـــەوەیی دەبێـــت بەتـــەواوەتی سیاسەتکردن لە بیرە ئایینییەکان جوودابکاتەوە و .. سیاســـەت بۆ پەرلەمان و ئایینیش بۆ پەرستگاکان..

* کێشەی بنەڕەتیی کورد کێشەی نـــەبوونی کیـــانێکی سەربەخۆیە و هەر پاشاگەردانییەکیش کە بە درێژایی مێـــژوو بەسەر کوردا هاتبێت بەهۆی ئەوەوە بووە. بەوپێیە خــــەباتی کوردیش تەنها خەباتی ڕزگاریی نیشتمانییە و لەسەروو هـــەر کارێکی پێویستی تر دەوەستێتەوە. کورد بەهـــــەموو چیـــن و توێژەکانییەوە بەهۆی ئەو بندەســـتەییەوە چەوســـێنراوەتەوە و کەرامەتی نەتەوەییان ڕووشێنراوە, هەربۆیەشە کەم تــــا زۆر هەموو چین و توێژەکانی کورد شۆڕشگێڕایەتییان کـــردووە و تووشی چەرمەســـــەری بـــوون لەســـەری, بێگومـــان ئـــەو شۆڕشگێڕییەش لە چینێکەوە بۆ چینێکی تر ڕێژەکەی دەگۆڕێت و هەڵبـــەت چینـــە هـــەژارەکانی کۆمەڵگـــەی کـــوردەواری بەمەبەستی هێنانەکایەی ژیانێکی کامەران شۆڕشگێڕتر بوون.
بەلاّم ئەمە ئەوە ناگەیەنێت کە گروپێك یان شۆڕشێك, چینێك بکات بەگژ چینێکی تردا و ناوی لێبنێت, خەباتی چینایـــەتی.. کە گەلێك دارودەستەی بەرژەوەندچی بانگەشەیان بۆ کـــودووە بەمەبەستی تێکدانی ستراتیژی شۆڕشـــەکانمان کـــە ئـــەویش خەباتی ڕزگاریی نیشتمانییە و هێزکارێکی خراپیشی بووە بـــۆ یەکانگیربوونی نەتەوەییانەی کورد (التلاحم القومی).
بەڵگەنەویستە کە پارتی نەتەوەیی دەبێت لەو پێنـــــاوەدا خەبات بکات کــــە یەکســــانی بــــۆ کۆمەڵگـــەی کـــوردەواری وەدیبهێنێت, بەلاّم ئەمە بەستراوە بەکات و بارودۆخی خۆیەوە و جەنگی ڕزگاریی نیشتمانی پێش هـــــەموو جـــەنگێکی تـــر دەکەوێت, مەگەر ئەوە یارمەتیدەری جەنگی ڕزگاری بێت!.
پرنیسپی (شۆڕش بەبێ خەباتی چینایـــەتی نـــاکرێت), لەگەڵ ئەو پرنسیپە لەدەرەوە هێنراوانەی سیاســـەتی دۆڕاوی مارکسیزم لێنینیزمدا هێنراوەتە کوردستانەوە. کە هـــەر لـــە دەمێکەوە مێشکی گەنجەکانمانی پـــێ ســـەرخۆش کـــراوە و هەرچەندە ئـــەو سیاســـەتە خۆشـــبەختانە لـــە ســـەرەکییەوە

کوژاوەتەوە بەڵام ئەوەی جێی سەرسوڕمانە کە هەندێك لـــەو گەنجە سەرلێشێواوانە ئێستێ بەو سیاسەتە زۆرتـــــر حاڵیـــان لێهاتووە و دەستبەرداری نابن..

ئەم سیاسەتە لە پرنســـیپیدا بـــاوەڕ بـــەمافی چـــارەی خۆنووسینی کورد ناهێنێت و شـــیکردنەوەی سیاسیشـــی بـــۆ چاکتربوونی بارودۆخی کوردستان ئـــەوە بـــوو کـــە چینـــی پڕۆلیتاری کورد لەگەڵ هاوچینی نەتەوەی سەردەستدا بکەونـــە دامەزراندنی دیکتاتۆری پڕۆلیتاریا و بەوەش کێشەی کـــــورد دێتە چارەسەرکردن. چونکە جیهان بەرەو ئەو بیرە کۆمۆنەیـــە دەچێت و تەنێ چینی کرێکار کۆمەڵگە بـــەڕێوەدەبات! بـــەبێ ئەوەی بیربکەنەوە کە ئەو چارەسەرەیان خـــودی پڕۆلیتـــاری کورد ئەگەر بەو شێوە مارکسییە هەبن! دەکاتە چوار کەرتەوە و دواکەوتـــەی هاوچینەکـــەیان دەبـــن لـــە نێـــو نەتـــــەوە سەردەستەکاندا. هەروەها بەبێ ئەوەی تێبینیی ئەوەش بکـــەن کە کوردستان وڵاتێکی کشتوکاڵییە و سەروبەری بگرێـــت دە کارگەی گەورەی تێدا نییە و پڕۆلیتاریاش بە تێرمی سیاســـیی ئەوان لە کوردستاندا بوونی نییە.

هەرچۆنێك بێت ئەو باسانە باشتر وایـــە کـــە پـــارتی نەتەوەیی بەچەند لێکۆڵینەوەیەکی زانستییانە بـــۆ جـــەماوەری ڕوونبکاتەوە و جـــەنگی ڕزگـــاریی نیشـــتمانی مـــەزنترینی ستراتیژەکانی بێت و هەر بیرێك یان سیاسەتێك تەنانەت هەر دیاردەیەکی کۆمەڵایەتیش کە پرنسیپی نەتەوەیی بداتە دواوە و نانەتەوەییانە بیرکاتەوە دەبێت دژیان بوەستێتەوە..

* سەرباری ئەو گروپە سیاسییانەی نێو کوردستان کـــە دژایەتیی داگیرکەران دەکەن. چەند گروپێکی تری سیاســـی و ئایینیی ناکوردستانی لە کوردستاندا هـــەن کـــە بەمەبەســـتی

ڕووخانی ئەو ڕژێمانـــە دروســـتبوون, کـــە لـــەنێو نەتـــەوە سەردەستەکاندا نموونەیان زۆرن..

ئەمانە هەر لە دەمێکـــەوە ڕژاونەتـــە کوردســـتانەوە و نێوچە ئازادکراوەکانی پێشمەرگەیان کردووەتە مەیدانی کـلاری خۆیان دژی ڕژێمەکانی تورکیا, ئێراق و ئێران و مەبەســتیان ئازادکردنی ئەو گەلانەیە بە کوردیشـــەوە..؟!.. ئـــەم هـــێزە ئۆپۆزیسیۆنە ناکوردستانییانە گەر ســـەربکەون و دەســـتەڵاتی سیاسی بگرنە دەســـت ئـــەوا ئەمانـــەش هـــەر داگیرکـــەری پاشەڕۆژن و هیچیان لەوانەی ئێستا ئەگەر خراپتر نەبێت ئەوا چاکتر نییە!..

بۆ نموونە لە باشووری کوردستاندا ئـــەمڕۆ هـــەرچی هێزی ئۆپۆزیسیۆنی ئێراق هەیە مۆڵی خواردووە و بوونەتـــە هۆی بڵاوبوونەوەی سیخوڕەکانی ئێران و ئێراق و هەردەم لە خزمەتیاندان. گەورەترینی ئەو هێزانە کە پارتێکی ئایینییە, لـــە پەیڕەو و پڕۆگرامی خۆیدا ئەو خێرەی بەکورد کردووە!, کـــە ئەگەر شۆڕشەکەی سەرکەوت و دەستەڵاتی سیاسیی لە ئێراقدا گرتە دەست ئەوا یەکسەر ئۆتۆنۆمی دەدات بـــە کـــورد کـــە نیشتەجێی شارەکانی سلێمانی و هـــەولێر و دهۆکـــن. بـــەبێ ئەوەی شارەکانی کـــەرکوك و موســـڵ و ناوچـــەکانی تـــری کوردستان بە کوردنشین و خاکی کورد دابنێت.

یارمەتیدانی هەر گروپ و لایەنێکی کوردستانی بۆ هەر ئۆپۆزیسیۆنێکی وا کە بەو شێوەیە بیر لە کێشەکەمان بکاتـــەوە, خیانەتێکی مەزنە و لە کوردستان دەکرێت. پارتی نەتـــەوەیی دەبێت چەند لێکۆڵینەوەیەکی تر دەربارەی ئەو گروپە بێگانانـــە کە بەمەستی ڕووخانی ڕژێمە داگیرکەرەکانی کورد هاتوونەتە کایەوە, پێشکەش بکات و لـــەژێر ڕۆشـــنایی بیرکردنـــەوەیان لەگەڵ کێشە ڕەواکەماندا ڕەفتار و پەیوەندییان لەگەڵدا بکات و

ئاگاداربێت کە ئەوانە ئەگەر سەرکەوتن ئەوا دەبنە داگیرکەری پاشەڕۆژمان.

* سنووری چالاکییەکانی کاژیک و پاسۆک بەدرێژایی ئەو هەموو ساڵە زۆر بەدەگمەن لە ناوچەکانی شاری سلێمانی تێپەڕیکردبوو. کە نەدەبوو ئەوە سنووری چالاکیی دوو پارتی نەتەوەیی بێت. هەربۆیە بە پاسۆکیان دەگووت پارتێکە سلێمانچێتی دەکات کە ئەمە تاڕادیەکی زۆر وابوو. چونکە زۆربەی ئەندامان و بنچینەی جەماوەری و سنووری چالاکیی پاسۆک لە شاری سلێمانیدا بوو.

پارتی نەتەوەیی, لەبەرئەوەی نەتەوەییە دەبێت بەپێی توانا فراوانترین سنووری چالاکیی ببێت ئنجا ئایا چالاکیی ڕاگەیاندن بێت یان هەر شتێکی تر, بۆ ئەم مەبەستە دەبێت لە دوورترینی هەموو ناوچەکانی کوردستاندا ئەندام و بنچینەی جەماوەریی ببێت و تەنها بە شارێك یان بەشێکی وڵاتەوە نەوەستێتەوە, ئەگینا نێوبانگ و تێکۆشانی وەکو پاسۆکی لێدێت کە تاوەکو ئێستا زۆربەی خەڵکی بادینان و ناوچەکانی تری وڵات هەر نەشیان بیستووە..!!..

* بەهۆی ڕەفتارە چەوتەکانی داگیرکەرانەوە هەندێك هەستی ڕك و دووبەرەکایەتی و خۆبە کورد نەزانین لە نێو هەندێك هەرێمەکانی وڵاتدا بڵاوبووەتەوە و ترسێکی گەورەش دەخاتە سەر بزووتنەوەی کوردایەتی, ئەمە جگە لەو هەستە ناجۆرانەی کە کەوتووەتە نێوان چەند دوو هەرێمێکی وڵاتەوە..

بۆ نموونە داگیرکەری عەرەبی ئێراقی هەمیشە ویستویەتی لە باشووری کوردستاندا هەستێکی ناجۆر و دژایەتی بخاتە نێوان هەردوو هەرێمی بادینان و سۆرانەوە.

ئەویش بەهۆی هەندێك پڕوپاگەندەی فاشییانە و بەکارهێنانی جاشەکانی سۆران لە بادیناندا و هێنانی جاشەکانی بادینان بۆ شەڕوتالآنی لە ناوچەی سۆران, کە ئەمە بەپێی نەخشەیەکی داگیرکەرانە لەلایەن بەعسەوە بەکاردەهێنرا تاوەکو جەماوەری ئەو دوو هەرێمە ڕکیان لەیەکدی ببێتەوە و ببێتە هۆی کەرتبوونی نەتەوەیی کورد.

هەروەها هەردوو ڕۆژنامەی (بزاڤ) و (ئاسۆ)ش هەمان ڕۆڵیان یاری دەکرد کە هەریەکەیان بەشێوە زمانێك شتی بلآودەکردەوە تاوەکو ڕۆشنبیرانی هیچ لایەکیان بە دیالێکتەکەی تر نەخوێنێتەوە.. بۆ کەرتکردنی ڕۆشنبیری کوردی.

ئەمە جگە لە پڕۆژەی بەستی بەخمە کە دەبووە هۆی کەرتکردنی هەردوو ناوچەی بادینان و سۆران و دابڕانیان لەیەکتری.. هەروەها ڕەفتارەکانی هەندێك لەو لایەنانەی کوردستانیش بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ یارمەتیدەربوون بۆ جیاکردنەوەی هەردوو هەرێمی بادینان و سۆران, بەتایبەتی شەڕی براکوژیی نێوان یەکێتی و پارتی.

پڕۆژەی بەستی ئەتاتورکیش هەمان ڕۆڵ یاریدەکات لە نێوان کەرتکردنی باکوور و خۆرئاوای وڵاتدا..

هەروەها بەهۆی هەستی ئایینییانەی شیعەگەرێتییەوە, زۆربەی هەرێمەکانی لەك و لوڕ و بەختیاری دایدەشکێنن بەلای فارسدا و تایبەتمەندە نەتەوەییەکانی خۆیانیان لەدەستداوە. هەموو ئەوانە چەند هۆکارێکی ترسناکن و دەبنە هۆی ناجێگیریی یەکانگیربوونی نەتەوەییمان کە هەر لە دەمێکەوە ئەو سنوورانەی کە وڵاتیان دابەشکردووە یارمەتیدەری بووە..

پارتی نەتەوەیی دەبێت ئەوپەڕی هەوڵدانی خۆی بەکاربهێنێت بۆ سەرلەنوێ یەکڕیزی و یەکانگیریی

نەتەوەییمان و هاوئاهەنگی بخاتە نێوانیانەوە و ببێتـــە هــۆی ناساندنی بەشەکانی وڵات بەیەکدی. جگە لە چارەســـەرکردنی هەر دوژمنایەتییـــەك ئەگـــەر لـــەنێوان هـــۆز و تیرەکـــانی کوردستاندا هەبێت, ئەوانە دەبنە بەهێزبوونی بەرەی نێوخۆیی وڵات و خەباتی پارتیش ئاسانتر دەکەن.

* ژمارەی کورد لە دەرەوەی کوردستاندا ڕۆژ بە ڕۆژ لە زۆربووندایە. بوونی کورد لە دەرەوەی وڵاتـــدا دەکرێــت سوودێکی باشی بۆ کێشەی کورد ببێت.

پارتی نەتەوەیی دەبێت گرنگییەکی زۆر بەم کوردانـــەی دەرەوەی وڵات بدات. بەوەی کە کارێکی وابکـــات کـــە ئـــەم کوردانە ببنە لۆبی. بوونی لۆبیی کـــورد لـــە دەرەوەی وڵات سوودێکی باش دەگەیەنێتە کێشەی کورد. بەمـــــەرجێك ئـــەم لۆبییە لەلایەن سەرچاوەیەکی نەتەوەیی دڵســـۆزەوە ئاڕاســـتە بکرێت, تاوەکو ببێتە هێزێکی جـــەختکار بەســـەر سیاســـەتی نێودەوڵەتییەوە.

لۆبیی کـــورد لـــە پاشـــەڕۆژدا و پـــارتی نەتـــەوەیی نموونەیەکی گرنگیان لەپێش چاودایە. کە ئەویش جوولەکەکانی ئامریکان, کە چۆن بەهۆی لۆبییە بەهێزەکەیانەوە گـــەورەترین یارمەتیی مادی و سیاسین بۆ دەوڵەتی ئیسرائیل.

ئەم جوولەکانە جگەلەوەی کـــە ســـالانە چـــەند ملیـــار دۆلارێك پێشکەشی دەوڵەتی جوولەکـــە دەکـــەن, هـــەروەها بەهۆی ئەندامەکانیانەوە لە نێو کۆنگرێسی ئامریکادا باشـــترین پالپشتی سیاسین بۆ جوولەکە. ئەمە سەرباری ئـــەو جەنگـــە ڕاگەیاندنەی کە لە جیهاندا بۆ پشتگیریی کێشەکەیان دەیگێڕن.

ئەمڕۆ لە هەندەران هۆکارەکانی پێکهێنانی لۆبیی کـورد زۆر بەباشی لە ئارادایە, پێویستە کەڵك لەم هەلە وەربگــیرێت و هەوڵی پێکهێنانی ئەو لۆبییە بدرێت. لۆبیی کورد جگەلەوەی

دەبێتە پاڵپشتی کێشەی کورد و یارمەتیدانی, هەروەها دەبێتە خزمەتێکی باشیش بۆ خوودی خەڵکی کورد لە دەرەوەی وڵات.

* ئەمڕۆ جیهان بەهۆی پێشکەوتنی تەکنەلۆژیاوە بووەتە گوندێکی بچووك. جاران لە مانگی بەفرانباردا دوو گوندی کوردستان بۆ ماوەی مانگێك یان زۆرتر ئاگایان لە دەنگوباسی یەکتر نەدەبوو. بەڵام ئەمڕۆ بەهۆی دیاردەی جیهانگیرییەوە مرۆڤایەتی بەتەواوەتی ئاگاداری هەموو گۆڕانکارییەکانە.

پێویستە پارتی نەتەوەیی هەلی جیهانگیری لەدەست نەدات و بەهۆیەوە باشتر کێشەی کورد بە مرۆڤایەتی بناسێنێت.

* هاوبیرە بەڕێزەکانم.. چارەسەرکردنی ئەو پەرتپەرتی و پاشاگەردانییەی کوردستان و کورد هەر بە شۆڕشی ڕەوشت و بیری چاك و گووفتاری چاك و کرداری چاك دێتەدی, کە ئەویش هەردەبێت پارتێکی نەتەوەیی پێی هەڵبستێت.

هەموو ئەو ڕا و تێبینییانەی کە بەرچاوتان کەوتن زادەی چەند ساڵ کارکردنمن لە نێو پاسۆکدا و ئەمە جگە لەو گفتوگۆ و ڕاگۆڕینەوانەی کە لەگەڵ هاوبیران و ڕووناکبیراندا لەسەر کێشەی ڕەوای نەتەوەکەمان بەئەنجاممداوە..

من ناڵێم هەموو ئەوانەی کە گووتران دەبێت پیت بە پیت خۆتانی پێببەستنەوە, لەوانەیە هەندێکیان باش بن و هەندێکی تریان خراپ. بەڵام دەڵێم مرۆڤ یان کارنەکات, یان کەکردی بەڕێکوپێکی بەئەنجامی بگەیەنێت. ئەگەر دەتوانن پارتێکی نەتەوەیی بەڕێکوپێکی بهێننە بوون و باوەڕتان بە

دەستەڵاتگرتن هەیە, ئەوا کارێکی زۆر مەزنە. ئەگەریش نا ئەوا تەنها سیاسەتکردن کوردایەتی نییە, بەڵکو خۆپەروەردەکردن و نووسین و وەرگێڕانیش هەر کوردایەتییە, ئەگەر ئەویش نەبوو, بیرکردنەوەی باش و قسەی جوان و کرداری بەکەڵك و خیانەت نەکردنیش هەر کوردایەتییە, پێکهێنانی خێزانێك و پەروەردەکردنی چەند منداڵێکی ڕێکوپێك کە لە دواڕۆژدا سوودێك بگەیەننە نەتەوەکەیان ئەویش هەر کوردایەتییە..

بوونی پارتی نەتەوەیی هەرچەندە لەم هەنگامەی ئێستێدا کارێکی زۆر پێویستە, بەڵام ئەگەر ئەو پارتە وەك ئەوە نەبوو کە چاوەڕوان دەکرێت! دەبێتە هۆی نائومێدیی هەموو هاوبیران و بەزیانی بیری کوردایەتی دەشکێتەوە و هەر هیوا و نیازی ڕێکخراوێکی نەتەوەییش کە لە بیرکردنەوەی چەند هاوبیرێکی تردا هەبێت دەکوژێنێتەوە.

کەواتە (یان هیچ شتێك.. یان کاری ڕێکوپێك)..
لەگەڵ ڕێزمدا.. هەربژین.. بۆ کورد..

هاوڕێ باخەوان
١٩٩٤ ٢٠٠١

لەبڵاوکراوەکانی دانەر

پەڕتووك

* لێکۆڵینەوەیەك لەسەر ڕاپەڕینەکەی بەهاری ١٩٩١ی باشووری کوردستان - چاپی یەکەم - هۆڵندا - ١٩٩٤.
* پڕۆژەی پارتی نەتەوەیی کورد - چاپی یەکەم - هۆڵندا - ١٩٩٤ . چاپی دووەم - هۆڵندا - ١٩٩٥.
* کوردستان... نیشتمانی یەکەمینی سۆمەرییەکانە - چاپی یەکەم - هۆڵندا - ١٩٩٦.
* هاوڕێنامە بۆ مێژووی کوردستان و کورد - چاپی یەکەم - بنکەی چاپ و پەخشی سەردەم - چاپخانەی ڕوون - سلێمانی - ١٩٩٩.
* ئاڵای کورد - چاپی یەکەم - دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم - سلێمانی - ٢٠٠١.

کورتە لێکۆڵینەوە و وتار

* بەسەرکردنەوەی پێشمەرگەیەکی کۆن - گۆڤاری دڵانپار - دەنگی کۆمیتەی ئاشتی و پشتگیری نیشتمانی کوردستان - ژمارە (٣ و ٤) - فینلاند -٢٥-١٢-١٩٩٥.
* داگیرکردنی ڕێکخراوە کلتوورییەکان - گۆڤاری دڵانپار - دەنگی کۆمیتەی ئاشتی و پشتگیری نیشتمانی کوردستان - ژمارە ٢, خولی شەشەم,ساڵی دەیەم - فینلاند - ٢٥-٠٦-١٩٩٦.

* دەربارەی ڕای گشتیی کوردی (وتار) – نووســـینی: هەژار کامەلا –وەرگێڕانی لە عارەبییەوە: هاوڕێ باخەوان – گۆڤاری هـــەڤوت – ژمـــارە ۱۱– ســـێپتەمبەری ۱۹۹٦ – سویسرا.
* نێوانی یەکێتی و پارتی، دوژمنایـــەتیی ڕاســـتینە و ئاشتیی درۆیینەیـــە! –گۆڤـــاری هـــەڤوت – ژمـــارە ۱۲ – دیسەمبەری ۱۹۹٦ – سویسرا.
* لێدوانێک دەربارەی پڕۆژەی دەســـتووری هـــەرێمی باشووری کوردستان –گۆڤـــاری هـــەڤوت – ژمـــارە ۱۳ – ئاپریلی ۱۹۹۷ – سویسرا.
* بروسکەی شەرمەزاری – مانگنامەی هەتاو – ژمارە ۱۳ و ۱٤ – ژونی ۱۹۹۷– لەندەن.
* ڕوونکردنەوەیەک لەسەر ئەنسیکلۆپیدیای مێـــژووی کوردستان و کـــورد –گۆڤـــاری هـــەڤوت – ژمـــارە ۱٤ – ئۆگەستی ۱۹۹۷ – سویسرا. (ئەم وتارە بۆ دووەمجـــار لـــە گۆڤاری ڕاماندا بڵاوکراوەتەوە – ژمارە ۱۸ – مانگەنامەیەکی ڕۆشنبیریی گشتییە – دەزگای گوڵان دریدەکـــات – ٥-۱۲- ۱۹۹۷ – هەولێر.
* مێژوو بۆ فرۆشتن – گۆڤـــاری دڵانپـــار – دەنگـــی کۆمیتەی ئاشتی و پشتگیریی نیشتمانیی کوردستان – ژمارە ۲، خولی هەفتەم – فینلاند – ۱۹۹۷.
* ڕۆڵی پارتی ئۆپۆزیسیۆن لە ڕووداوەکانی باشووری کوردستاندا – گۆڤاری هەڤوت – ژمارە ۱٥ – فێـــبریوەریی ۱۹۹۸ – سویسرا.
* العوسج او انجه ممنـــد (بـــە زمـــانی عـــەرەبی) – ڕۆژنامەی ئەلحەیات – لـــەندەن – ژمـــارە ۱۲۷٥۱ – ۲۹- ۰۱-۱۹۹۸. هەروەها ئەم وتارە لە ژمارە ۸٦۳ی ڕۆژنامەی (خەبات)ی ئۆرگانی پارتی لە ۲۰-۰۲-۱۹۹۸دا لە هەولێر بە

زمانی عەرەبی و کۆمینتارێکی خەبات خۆی دووبارە بڵاوکراوەتەوە.
* گورگە بۆر بوو بە تاوانبار لە میدیای هۆڵەندیدا – ڕۆژنامەی (ئاڵای ئازادی)ی ئۆرگانی حیزبی زەحمەتکێشانی کوردستان – ژمارە ٢٦٦ – دووشەممە ١٦-٠٣-١٩٩٨ – کوردستان – سلیمانی.
* گرفتی کورد, گرفتی ڕووناکبیرانێتی – ئاڵای ئازادی – ژمارە ٢٦٧ – ٣٠-٠٣-٩٩٨ – سلێمانی. (ئەم وتارە بۆ دووەمجار لە گۆڤاری هەڤوتدا بڵاوکراوەتەوە – ژمارە ١٦ – سویسرا – ژونی ١٩٩٨).
* ئاڵەکۆکێك بۆ گڵکۆی (ڕەهبەر جەلال مامەش) سەربازی ونی هونەر و وشەی کوردی – ئاڵای ئازادی – ژمارە ٢٧٤ – ٢٢-٠٦-١٩٩٨ – سلێمانی. . (ئەم وتارە بۆ دووەمجار لە گۆڤاری هەڤوتدا بڵاوکراوەتەوە – ژمارە ١٧ – سویسرا – ئۆگەستی ١٩٩٨.
* لۆبیی کورد – گۆڤاری زوروان – ژمارە سفر – گۆڤارێکی تیۆری – کلتوورییە – مەڵبەندی کلتووریی کورد لە دەنهاخ دەریدەکات – ساڵی یەکەم – هۆڵندا – ١٩٩٨.
* بەهای مێژوویی یاداشت و بیرەوەری نووسین – گۆڤاری سیمرغ – ژمارە ٦ – ساڵی ١٩٩٩ – لیوڤن – بەلژیك.
* چارەنووسی PKK لە باشووری کوردستان و ڕێکەوتنی ئەم دواییەی پارتی و یەکێتی – هەڤوت – ژمارە ١٨ – ئەپریلی ١٩٩٩.
* ئایا ئنتەرنێت سەرچاوەیەکی باوەڕپێکراوە – گۆڤاری هەڤوت – ژمارە ٢١ – مایی ٢٠٠٠.

* هەڤپەیڤینێك لەگەڵ هاوڕێ باخەوان – ئامادەکردنی ئاكۆ محەممەد – بەشی یەکەم – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە ٩٠ – ٢١-٣-٢٠٠١ – هەولێر – کوردستان.
* ڕەوشی پەناهاندەی کورد لە هۆڵندا – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە ٩١ – ١-٤-٢٠٠١ – هەولێر – کوردستان.
* هەڤپەیڤینێك لەگەڵ هاوڕێ باخەوان – ئامادەکردنی ئاكۆ محەممەد – بەشی دووەم – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە ٩١ – ١-٤-٢٠٠١ – هەولێر – کوردستان.
* تورەیی کورد لە هەندەران (خۆپیشاندانەکەی لاهای) – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە ٩٢ – ١٥-٤-٢٠٠١ – هەولێر – کوردستان.
* تیرۆری سیاسی – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە ٩٨ – ١٦-٠٦-٢٠٠١ – هەولێر – کوردستان.
* هێزکاری وەستانی شەڕ بەسەر ئابووریی تورکیاوە – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە ١٠٣ – ١٥-٠٨-٢٠٠١ – هەولێر – کوردستان.
* زماوەندێك لە هەندەران – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە ١٠٤ – ٠١-٠٩-٢٠٠١ – هەولێر – کوردستان.
* وێنەکانی تاوانباری ئەنفال.. لە خۆپیشاندانی فەلەستینییەکاندا! – ڕۆژنامەی ئەلحەیات – بەزمانی عەرەبی – ژمارە ١٤٠٥٦ – ڕۆژی ٠٩-٠٩-٢٠٠١ – لەندەن.
* چۆن کۆیانبکەمەوە؟ - !ئالآی ئازادی - ژمارە ٤٣٣ -٢٤-٠٩-٢٠٠١ - کوردستان - سلێمانی.
* ڕۆژی شۆڕش ..ڕۆژی تیرۆڕ - ڕۆژنامەی میدیا- ژمارە ١٠٨ - ١٥-١٠-٢٠٠١ - هەولێر - کوردستان.
* دەستی بەخوێنی نەزار خەزرەجی بە (کەسایەتییە عێراقییەکان) ناشاردرێتەوە – ڕۆژنامەی میدیا – ژمارە ١١٠ – ١٥-١١-٢٠٠١ – هەولێر – کوردستان. (تێبینی: ئەم

وتارە بەزمانی عەربی نووسرا و نـــێردرا بـــۆ ڕۆژنامـــەی ((الزمان))ی عەرەبی, بەلام بلاویـــان نـــەکردەوە . تێکســـتە کوردییەکە لەلایەن کاك ئاکۆ گەردییـــەوە لـــە عەرەبییـــەوە وەرگێڕدراوە). تێکستە عەرەبییەکەی لە (ڕۆژنامەی میدیـــا – ژمارە ١١٢ – ١٥-١١-٢٠٠١ – هەولێر – کوردســـتان)دا بلاوکراوەتەوە.

تێبینی:
دەتوانن زۆربەی نووســـنەکانی نووســـەر لـــە وێبـــی باخەوانەوە بەهۆی بەرنامەی ئەکرۆبات ڕیدەردەوە بخوێننەوە:

http://www.bakhawan.com

بوونــی پــارتی نەتـــەوەیی هەرچەندە لـــەم هەنگامــەی ئیســـــتیّدا کـــــاریّکی زۆر پیّویستە، بــەلاّم ئەگــەر ئــەو پارتە وەك ئـــەوە نـــەبوو کــە چاوەڕوان دەکریّت! دەبیّتـــە هــۆی نـــائومیّدیی هـــەموو هاوبـــیران و بـــەزیانی بـــیری کوردایـــەتی دەشــــکیّتەوە و هـــــەر هیـــــوا و نیـــــازی ڕێکخراویّکی نەتەوەییش کـــە لـــە بیرکردنــــەوەی چـــەند هاوبـــیریّکی تـــردا هـــــەبیّت دەکوژیّنیّتەوە.

کەواتە (یان هیچ شتیّك..
یان کاری ڕیّکوپیّك)..

بوونی پارتی نەتەوەیی هەرچەندە
لەم هەنگامەی ئیستێدا کارێکی زۆر
پێویستە، بەلام ئەگەر ئەو پارتە وەك
ئەوە نەبوو کە چاوەروان دەکرێت!
دەبێتە هۆی نائومێدیی هەموو هاوبیران و
بەزیانی بیری کوردایەتی دەشکێتەوەو
هەر هیواو نیازی ڕێکخراوێکی نەتەوەییش
کە لەبیرکردنەوەی چەند هاوبیرێکی
تردا هەبێت دەکوژێنێتەوە.

کەواتە
(یان هیچ شتێك . یان کاری ڕێکوپێك)..